



Bestuursverslag **(t/m juni 2022)**

Status	: Definitief
Datum	: 13 september 2022
Samengesteld door	: Informatiestaf
Vastgesteld door	: Dagelijks bestuur

Inhoud

1	Algemeen	5
1.1	Inleiding	5
1.2	Opbouw Bestuursverslag.....	8
1.3	Leeswijzer	9
2	Waterveiligheid	10
2.1	Prestaties en activiteiten	10
2.2	Input begroting 2022	13
3	Klimaatbestendig en gezond watersysteem	15
3.1	Voldoende water en omgaan met weersextremen.....	15
3.1.1	Prestaties en activiteiten.....	15
3.2	Gezond en natuurlijk water	19
3.2.1	Prestaties en activiteiten.....	19
3.3	Input begroting 2022	23
4	Schoon water	26
4.1	Prestaties en activiteiten	26
4.2	Input begroting 2022	28
5	Samen, duurzaam, slim en effectief.....	30
5.1	Prestaties en activiteiten	30
5.2	Input begroting 2022	33
6	Financiële toelichting	35
6.1	Inleiding	35
6.2	Prognose van het resultaat.....	35
6.3	Lasten	36
6.4	Baten.....	38
6.5	Weerstandsvermogen	40
6.6	Treasuryparagraaf / liquiditeitsprognose	44
6.7	Verbonden partijen	45
6.8	Investerings	47
	Voorstel en Besluit	50

1 Algemeen

1.1 Inleiding

Hierbij bieden wij u het Bestuursverslag aan. Het is het laatste Bestuursverslag van deze bestuursperiode.

In dit verslag leggen we tussentijds verantwoording af over de eerste zes maanden van 2022, waarbij wordt gerapporteerd vanuit voortschrijdend inzicht richting jaareinde. Ook over bijzondere gebeurtenissen wordt gerapporteerd.

Het Bestuursverslag is gebaseerd op de programma's zoals verwoord in de Programmabegroting 2022.

Begrotingsrechtmatigheid

Het dagelijks bestuur is in het kader van begrotingsrechtmatigheid bevoegd om de nettolasten van een programma, met 10% tot een maximum van € 1.000.000 te overschrijden zonder dat hier vooraf toestemming voor nodig is van het algemeen bestuur. Hierbij rekening houdend dat de inzet van de middelen past binnen het vastgestelde beleid en de ruimte gevonden kan worden binnen de totale budgetten van watersysteembeheer respectievelijk zuiveringsbeheer.

De realisatie van de onder- en overschrijdingen vallen binnen dit vastgesteld beleid per programma.

Samenvatting

Inflatie

De eindejaarsverwachting is nog onduidelijk omdat de effecten van de inflatie onzeker zijn. De inflatie is dit jaar tot recordhoogtes gestegen. Dit komt door de combinatie van een sterke stijging van de vraag naar goederen en diensten na de coronapandemie en achterblijvend aanbod door de verstoring in productieketens. Door de oorlog in Oekraïne zijn prijzen, met name die van energie, en daarmee de inflatie verder gestegen.

De stijging van de prijzen werkt maar gedeeltelijk door in de financiële cijfers van Aa en Maas tot en met juni 2022. De oorzaak ligt onder meer in het feit dat we lopende contracten hebben, die niet tussentijds worden aangepast op nieuwe prijzen en dat tegenover extra kosten ook extra inkomsten staan (bv. vanuit biogas).

Krapte arbeidsmarkt

Nederland kent op dit moment een krappe arbeidsmarkt met meer vacatures dan werkzoekenden. In veel sectoren wordt naarstig gezocht naar mensen en ook Aa en Maas kent een aantal functies die steeds moeilijker ingevuld kunnen worden. Vandaar dat zowel voor de lange termijn, waar we inzetten op groei en ontwikkelorganisatie met eigen ambassadeurs en aansprekende middelen, ook wordt ingezet op welke mogelijkheden er zijn op de korte termijn. Hierbij kan gedacht worden aan het aflossen van de studieschuld en een beloning voor het aandragen van een nieuwe collega maar ook voor opleidingstrajecten voor zeer moeilijk invulbare functies en meer gebruik maken van headhunters. De middelen hiervoor lijken gedekt te kunnen worden uit de bestaande "P-budgetten", zijnde het vacaturevoordeel, maar er ontstaat ook een reële kans op overschrijding.

Prestaties en activiteiten

In de Programmabegroting 2022 zijn de belangrijkste voor 2022 geplande prestaties opgenomen.

Veel van deze geplande prestaties zijn in de eerste helft gerealiseerd, of zullen volgens de prognose voor eind 2022 gerealiseerd zijn. Ondanks de oorlog en inflatie verwachten we voor 2022 geen grote effecten.

Enkele highlights zijn:

- Waterschap Aa en Maas is sinds 2017 trekker van het integrale HWBP- en MIRT-project Meanderende Maas/Ravenstein-Lith waar dijkversterking, rivierverruiming en gebiedsontwikkeling samen komen. Het ontwerp is vrijgegeven voor het informeren van de besturen van de partners en het publiek. Eind 2022 moet dit leiden tot een ontwerp-projectbesluit
- De beoordeling van de veiligheid van onze primaire keringen heeft aandachtspunten opgeleverd zoals bijv. een vervolgonderzoek naar piping bij Doeveren. Dit voorjaar is voorgesteld om, via het Hoogwaterbeschermingsprogramma, 4 km dijkversterking bij Doeveren in 2025 te realiseren;
- Er zijn weer nieuwe dijkwachten opgeleid waardoor het totaal aantal nu rond de 170 ligt;
- Voor de wateroverlastopgave rond 's-Hertogenbosch is een bouwstenenboek opgeleverd met een inventarisatie van de mogelijke maatregelen die kunnen bijdragen aan de aanpak van de opgave;
- We zijn de verkenning voor de GGA Vlijmens Ven/Moerputten/Bossche Broek en voor de GGA Aa-dal Noord gestart. In september 2022 wordt die verkenning afgerond en bepaald hoe we in die gebieden verder werken richting realisatie;
- Er wordt gewerkt aan het wegwerken van baggerachterstanden. In het voorjaar van 2022 is o.a. het baggerwerk in het Kanaal van Deurne en de Helenavaart afgerond, als onderdeel van het maatregelpakket om extra wateraanvoer te krijgen vanuit de Noordervaart;
- De realisatie van onze projecten die bijdragen aan een gezond en natuurlijk watersysteem gaat minder snel dan gepland. Toch zijn er mooie stappen gezet in de voorbereiding van de uitvoering later dit jaar in Aa-dal zuid, in de planvorming en procedures voor diverse evz's (realisatie 2023) en in de planvorming binnen een groot aantal projecten gericht op realisatie van beekherstel, nvo's en vispassages na 2023.
- Voor Dinther geldt dat het voorlopig ontwerp van de demonstratie-installatie voor medicijnverwijdering af is;
- Op rwzi Aarle-Rixtel is de zonneweide in bedrijf genomen;

Financieel

De vorige paragraaf vat samen hoe het loopt met de werkelijke realisatie, buiten in het veld. Deze paragraaf gaat in op de financiële realisatie: geven we uit wat we begroot hadden?

Investeringsen

De in de Begroting 2022 opgenomen investeringen zijn de bruto investeringen waar de realisatie tegen wordt afgezet.

Vanaf 2020 wordt ook op een andere manier over de realisatiegraad van de investeringen gerapporteerd. De investeringen zijn dan geschoond van de post onvoorzien en het aanbestedingsvoordeel. Deze andere manier sluit aan bij de wijze waarop de kapitaallasten zijn doorberekend in de diverse programma's. Doordat de realisatie wordt vergeleken met de doorberekende kapitaallasten in de begroting wordt de vergelijking tussen de begrote investeringen en realisatie reëler weergegeven. Gebaseerd op de realisatiecijfers over 2022 laat onderstaand overzicht zien welke invloed dit heeft op de realisatiegraad van de investeringen.

In de toelichting bij de bestuurlijke programma's is inhoudelijk ingegaan op de output van de investeringen waarbij de bruto investeringen tegen de realisatie worden afgezet. Hierna wordt een overzicht verschaft van de stand van de gevoteerde investeringsbesluiten alsook de (verwachte) realisatie van de investeringen (prognose).

De realisatie van de investeringsuitgaven wijkt op dit moment niet veel af van de programmabegroting. Zowel wanneer wordt gekeken naar het aandeel in de bruto investeringen voor 2022 (€ 108,590 miljoen) alsook het aandeel in de gecorrigeerde bruto investeringen (doorberekende kapitaallasten) van € 77,664 miljoen.

De verwachting is dat in de tweede helft van dit jaar het percentage van 47% wordt opgetrokken tot een totale realisatiegraad van 102% (systematiek doorberekende kapitaallasten).

Het programma Klimaatbestendig en gezond watersysteem loopt in vergelijking met de andere programma's wat achter op de realisatie; de actuele ontwikkelingen rondom de stikstofproblematiek spelen hierbij ook een rol. De presentatie over de grondstrategie "Sturen op grond" in het AB van 15 juli heeft informatie gegeven over de werkwijze en knelpunten in de omvang van de grond gerelateerde opgave.

De coronacrisis is voor een gedeelte debet aan het feit dat investeringsprojecten niet gestart kunnen worden of dat de realisatie achterblijft bij de prognose. Enkele investeringsprojecten laten een vertraagde uitvoering van de uitvoering zien. Reden hiervoor zijn naast de huidige economische omstandigheden waarin wij ons bevinden als gevolg van de oorlog in Oekraïne ook dat de benodigde gronden niet altijd verworven kunnen worden en tenslotte speelt de beschikbaarheid van personeel in negatieve zin ook een rol.

De werkelijke realisatie van investeringsuitgaven tot en met 30 juni valt in 2022 2% lager uit dan in 2021 in vergelijking over dezelfde periode (systematiek aandeel bruto investeringen). Hierbij moet worden opgemerkt dat de opgave voor 2022 aanzienlijk hoger is dan die van 2021 (€ 108,59 miljoen versus € 76,565 miljoen).

Tabel 1: Prognose investeringen 2022

Programma's (bedragen * € 1.000)	Aandeel in bruto- investering 2022	Aandeel gecorrigeerde bruto investeringen 2022	Realisatie 2022 t/m per 6	Prognose Bestuursrap- portage 2022	Realisatie in %	Prognose in %
Waterveiligheid	29.049	21.805	12.847	23.678	59%	109%
Klimaatbestendig en gezond watersysteem	40.400	28.684	10.878	26.539	38%	93%
Schoon water	36.705	25.419	12.489	33.209	49%	131%
Samen, duurzaam, slim en effectief	2.437	1.757	362	1.343	21%	76%
Totaal bruto	108.590	77.664	36.576	84.770	47%	102%

Als bijlagen zijn een tweetal overzichten opgenomen, een overzicht voor de zuiveringsprojecten en een voor de projecten van watersysteembeheer, waarin de status wordt weergegeven van de grootste inrichtings-projecten. Inzicht wordt gegeven over de mijlpalen (doelrealisatie en impact) en financiën.

Exploitatie

Het voorliggende Bestuursverslag tot en met juni leidt niet tot een bijstelling van de begroting omdat de overschrijding binnen het gestelde maximum van € 1.000.000 valt. Vooral bij zuiveren ontstaan er na- en voordelen binnen dezelfde taak en programma.

In de tabel hierna wordt duidelijk dat de geprognostiseerde netto lasten (lasten minus de overige opbrengsten) dalen met € 19.000; doordat de opbrengsten stijgen ontstaat er een voordelig exploitatieresultaat en 'landen we ongeveer op de stip'.

De stijging van de netto lasten wordt vooral veroorzaakt door diverse hogere lasten voor goederen en diensten zoals de kosten voor energie en chemicaliën en licht hogere salarissen en sociale lasten. De opbrengsten voor biogas zijn aanzienlijk hoger zodat de kostenstijging wordt gecompenseerd.

Tabel 2: Prognose resultaat 2022

t/m juni (x € 1.000)	Begroting 2022	Prognose 2022	Afwijking prognose begroting	% afwijking prognose begroting	
Kapitaallasten	36.463	36.163	300	0,8%	V
Personeelslasten	47.383	47.574	-190	-0,4%	N
Goederen & diensten	57.091	57.800	-709	-1,2%	N
Bijdragen aan derden	9.586	10.687	-1.101	-11,5%	N
Onvoorzien	300	150	150	50,0%	V
Toevoegingen reserves	2.729	2.729	0	0,0%	=
Totaal lasten	153.552	155.103	-1.551	-1,0%	N
Financiële Baten	919	919	0	0,0%	=
Personeelsbaten	987	1.362	375	38,0%	V
Goederen en diensten aan derden	1.398	3.361	1.963	140,4%	V
Bijdrage van derden	4.924	4.924	0	0,0%	=
Geactiveerde lasten	7.409	6.639	-769	-10,4%	N
Onttrekkingen reserves	2.988	2.988	0	0,0%	=
Totaal overige baten	18.625	20.195	1.569	8,4%	V
Netto lasten (lasten minus overige baten)	134.927	134.908	19	0,0%	V
Waterschapsbelastingen	134.927	134.927	0	0,0%	=
Verwacht saldo 2022	0	19	19	Voordeel	
V = voordeel N = nadeel = begroting is gelijk aan prognose					

1.2 Opbouw Bestuursverslag

De opbouw van het Bestuursverslag begint met een toelichting op de inhoudelijke programma's. Per programma worden de afwijkingen ten opzichte van de begroting en eventuele bijzonderheden toegelicht. Per programma is een tabel met prestaties gepresenteerd, waarbij de volgende verklaringen worden gehanteerd. Opgemerkt moet worden dat alleen die prestaties/activiteiten worden genoemd waar zich ontwikkelingen hebben voorgedaan.

	Realisatie verloopt volgens (meerjaren) prognose
	Realisatie verloopt vertraagd
	Planning wordt niet gerealiseerd

De kleuren zeggen wat over harde prestaties zoals km en ha, maar ze zeggen niets over de geleverde inspanningen en over extra resultaten. Zo kan het zijn dat er dit jaar voor een bepaalde prestatie (bv beekherstel) niets gerealiseerd wordt (afgerond), maar dat er wel een forse inspanning wordt geleverd in de voorbereiding voor realisatie in een volgend jaar. Om hier zicht op te krijgen is in het programma Klimaatbestendig en Gezond watersysteem ook inzicht gegeven in 'inspannings-eenheden'.

Na de toelichting op de programma's volgt de financiële toelichting waarin de stand van zaken tot en met juni wordt toegelicht en een prognose wordt gegeven van het begrotingsresultaat naar kostensoorten.

Een totaaloverzicht met betrekking tot de stand van zaken van de investeringen (per programma) is opgenomen in de paragraaf investeringen

1.3 Leeswijzer

Dit overzicht dient als hulpmiddel voor een gerichte behandeling van het Bestuursverslag in de commissievergaderingen.

Tabel 2: Leeswijzer

Hoofdstuk	Omschrijving	Blz.	Cie AFZ	Cie EB	Cie WB
1	Algemeen	5	X	X	X
2	Waterveiligheid	9			X
3	Voldoende water en omgaan met weersextremen	15			X
4	Gezond en natuurlijk water	21		X	X
5	Schoon water	25		X	
6	Samen, duurzaam, slim en effectief	31	X		
7	Financiële toelichting	39	X		

2 Waterveiligheid

Dit zijn de maatschappelijke doelstellingen voor het programma *Waterveiligheid*:

- Bewoners en bedrijven zijn optimaal beschermd tegen overstromingen vanuit de Maas.
- De regionale waterkeringen dragen optimaal bij aan de bescherming van inwoners en bedrijven tegen overstromingen vanuit het regionale watersysteem.

2.1 Prestaties en activiteiten

Onderstaande tabel geeft voor het programma Waterveiligheid weer welke prestaties voor 2022 opgenomen zijn in de Programmabegroting, wat er tot nu toe is gerealiseerd en wat de prognose voor het eind van het jaar is.

Tabel 3: Overzicht begrote en gerealiseerde prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	Begroting 2022	Realisatie 2022	Prognose 2022
Primaire keringen	km	0	0	0
Regionale keringen / verbeteren kunstwerken	stuks	4	4	4
Verkenningen en beleid voor 2022				
Planuitwerking Meanderende Maas: Definitief Ontwerp			Opstellen en vaststellen	
Verkenning Cuijk-Ravenstein: Voorkeursalternatief			Opstellen en vaststellen	
Voorverkenning Lith-Bokhoven: Plan van aanpak Verkenning			Opstellen	
Aansluiting op hoge gronden: tracéstudie waterkering Maashees - Boxmeer			Uitvoeren	
Pilot integraal riviermanagement Howabo: onderzoek			Uitvoeren	

Voor het in stand houden van de waterkeringen:

- *Aandacht voor de zorgplicht voor de primaire waterkeringen*

In februari heeft Aa en Maas samen met waterschap Limburg en Rijkswaterstaat Zuid-Nederland meegedaan aan de peer review over calamiteitszorg van waterschap Brabantse Delta. Hierbij is nuttige kennis en ervaring uitgewisseld. Momenteel vinden intern de halfjaarlijkse evaluaties plaats die gebruikt worden om aandachtspunten vroegtijdig te signaleren en aan te pakken. Daarnaast is dit input voor de jaarlijkse rapportage instandhouding waterveiligheid, die we delen met het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur. Deze rapportage dient ook als verantwoording aan het Rijk en de provincie. Zo zijn zij op de hoogte van de toestand van de primaire en regionale waterkeringen.

- *Vervolgstrategie voor de veiligheidsbeoordeling van de primaire waterkeringen*

De beoordeling van de veiligheid van onze primaire keringen heeft aandachtspunten opgeleverd. In 2021 hebben we hiervoor een plan van aanpak opgesteld met (beheers)maatregelen. Dit heeft in combinatie met de noodmaatregelen tijdens het hoogwater van juli 2021 geleid tot vervolgonderzoek naar piping bij Doeveren. Dit voorjaar hebben we voorgesteld om, via het Hoogwaterbeschermingsprogramma, 4 km dijkversterking bij Doeveren in 2025 te realiseren. Hiervoor is met succes een ingangstoets doorlopen zodat opname in het programmavoorstel dat dit jaar wordt opgesteld mogelijk is. De planning is eind 2022 een plan van aanpak voor de verkenning en planuitwerking gereed te hebben.

- *Beheer en onderhoud kunstwerken*

Vanuit onze visie op risico-gestuurd beheer en onderhoud van onze keringen (assetmanagement) werken we stapsgewijs aan professionalisering. Tot nu toe hebben hiervoor in 2022 de basisinformatie voor de waterkerende kunstwerken op orde gebracht. Dit is een eerste stap op weg naar het strikter doorlopen van de PDCA-cyclus. Hierbij sluiten we aan op andere domeinen binnen het waterschap.

- *Graverij door dieren*

Graverij door bevers en dassen vormt een steeds grotere bedreiging voor de waterveiligheid. De Zoogdiervereniging voert tot en met begin 2023 voor alle waterkeringen inventarisaties naar de territoria van de dieren uit. Zij stellen daarbij ook preventieve maatregelen voor. In 2021 was het traject van het project Meanderende Maas aan de beurt. In de eerste helft van 2022 is Cuijk-Ravenstein onderzocht en is begonnen met de regionale waterkeringen. Eind 2022 maken we een begin met het resterende deel van de primaire waterkering. Parallel hieraan treffen we waar nodig al maatregelen. Langs de zandvang bij De Brand zijn beverholten ontmanteld. Daarnaast brengen we bij wielen te Empel bevergaas in om graverij in de kering te voorkomen. Ook dassenburchten die bij hoogwater voor een instabiele dijk kunnen zorgen worden ontmanteld. We streven ernaar om, waar nodig, in de nabijheid van de waterkering voor alternatieve burchtlocaties te zorgen. Realisatie daarvan loopt moeizaam onder meer vanwege gebrek aan grond in eigendom. De kosten voor de preventieve en herstelmaatregelen bedragen nu naar schatting tussen de € 200.000 en € 300.000 per jaar. Deze kosten zijn structureel en zullen naar verwachting jaarlijks oplopen.

- *Biodiversiteit dijkvegetatie*

De pilot met de Kleurkeur is uitgebreid met een traject bij Engelen. De resultaten worden gemonitord. In mei is ook gestart met een vlakdekkende monitoring voor de gehele Maasdijk. Hierbij wordt de biodiversiteit in kaart gebracht en vergeleken met de resultaten uit 2016. Op basis hiervan wordt een beheeradvies gegeven om het beheer te optimaliseren voor zowel waterveiligheid als biodiversiteit. Daarnaast is het nieuwe maaibestek gestart waarin veel aandacht is voor biodiversiteit, onder andere door in de mei/juni ronde eerst alleen het binnentalud te maaien en na 6 weken pas het buitentalud, zodat er voldoende voedsel en schuilplaatsen overblijven voor de insecten.

Voor het HWBP:

- *Definitief ontwerp Meanderende Maas/Ravenstein-Lith*

Waterschap Aa en Maas is sinds 2017 trekker van het integrale HWBP- en MIRT-project Meanderende Maas/Ravenstein-Lith. Daarin komen dijkversterking, rivierverruiming en gebiedsontwikkeling samen. Het ontwerp is vrijgegeven door de stuurgroep voor informeren van de besturen van de partners en het publiek. Eind 2022 moet dit leiden tot een ontwerp-projectbesluit.

- *Voorkeursalternatief Cuijk-Ravenstein*

Het project loopt volgens planning om eind 2022 het voorkeursalternatief voor het dijktraject Cuijk-Ravenstein vast te stellen, inclusief de bijbehorende ontwerp-planMER. Op dat moment stellen we ook de uitgangspunten voor de verdere planuitwerking vast.

- *Start voorverkenning derde dijkversterkingsproject*

We starten met de voorverkenning van het derde geprogrammeerde dijkversterkingsproject Lith-Bokhoven zodra de bemensing rond is. Naar verwachting is dat in oktober 2022.

- *Tracéstudie nieuwe waterkering Maashees-Boxmeer*

Uit de beoordeling van dijktraject 36-1 Boxmeer-Cuijk en 58-1 Groeningen is gebleken dat de hoogte van de primaire waterkering en de aansluiting op de hoge gronden ten zuiden van Boxmeer fors onvoldoende is. Het hoogwater van juli 2021 bevestigt dit. Een verlenging van de waterkering richting Maashees is noodzakelijk. Voor verschillende mogelijke tracés van de nieuwe waterkering zijn berekeningen en kaarten van overstromingen, getroffen en schade opgeleverd.

Dit dient als basis voor een normeringsberekening die het Rijk uitvoert. Daaropvolgend bepaalt het Rijk in overleg met het waterschap en overheden in de regio een voorgenomen norm. Na 2022 zetten we in samenwerking met andere overheden zo nodig een planologische reservering in gang. Daarmee zijn de eerste stappen gezet op weg naar een HWBP-project om de nieuwe kering daadwerkelijk te gaan maken.

Specifiek voor de regionale waterkeringen

- *Opleveren verbeterde kunstwerken in de regionale waterkeringen in 2022*

De opwaardering van de kunstwerken in de regionale kering verloopt volgens planning. Oplevering van de vier kunstwerken staat later in 2022 gepland.

- *Herstel Aa-kades bij bedrijventerrein De Brand in 's-Hertogenbosch*

In 2021 hebben we de verkenningfase afgerond van het herstel van de Aa-kades bij bedrijventerrein De Brand. We werken het voorkeursalternatief nu uit samen met de districten en in overleg met de gemeente 's-Hertogenbosch.

- *Realiseren nieuwe opgaven voor de regionale keringen*

In het eerste halfjaar van 2022 is een eerste aanzet gemaakt voor een nadere analyse van de (in de toetsing van 2019) 'afgekeurde' bomen en leidingen in regionale keringen. In de 2e helft van 2022 wordt dit verder uitgewerkt tot een meerjarenstrategie.

Voor de waterveiligheid van de Maas en interactie met de regionale wateropgave (HoWaBo)

- *Beleidskader en programma Integraal Riviermanagement – Maas*

Samen met het Rijk en partners van het Deltaprogramma Maas werken we aan Integraal Riviermanagement. Daarvoor wordt in 2022 een beleidskader bepaald, dat daarna wordt uitgewerkt in een programma onder de Omgevingswet. Dit bevat een integrale visie op het rivierengebied met ambities voor de afvoercapaciteit en de bodemligging van de rivier. Daarnaast wordt globaal aangeduid waar bepaalde typen maatregelen kunnen worden uitgevoerd om de visie te verwezenlijken.

- *IRM-pilot HoWaBo*

Waterschap Aa en Maas is in 2021 begonnen met het uitwerken van kennisvragen over de samenhang tussen hoogwater op de Maas en de afvoer van hoogwater uit het regionale systeem bij 's-Hertogenbosch. Dit doen we samen met het Rijk en onze regionale partners. Het onderzoek toont aan dat het effect van maatregelen op de Maas beperkt is: klimaatverandering maakt de opgave in 2050 en 2100 groter. De kennis uit deze IRM-pilot wordt ingebracht in de verdere uitwerking van de wateroverlastopgave in de regio 's-Hertogenbosch (zie paragraaf 3.1).

- *Bijdragen aan rivierverruimingsprojecten Maas*

Waterschap Aa en Maas blijft actief deelnemen aan rivierverruimingsprojecten van anderen die bijdragen aan lagere hoogwaterstanden op de Maas langs ons beheergebied. Het betreft vooral de MIRT-planuitwerking rivierverruiming Oeffelt N264 (trekker: provincie Noord-Brabant) en de IRM-pilot Alem (trekkers: gemeente Maasdriel en firma Dekker). De inzet van de partners is hierbij ook om de kruising van de N264 met de primaire waterkering gelijktijdig te verbeteren in het kader van het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

En verder

- *Doorontwikkelen van de calamiteitenbestrijding*

Wat we hebben geleerd van het hoogwater op de Maas in juli 2021 vertalen we naar onze calamiteitenbestrijdingsplannen. Er zijn weer nieuwe dijkwachters opgeleid waardoor het totaal aantal nu rond de 170 ligt.

- *Actualiseren overstromingsscenario's*

Er is een uitvraag uitgewerkt samen met de provincie Noord-Brabant en waterschap Brabantse Delta ter voorbereiding op een Europese aanbesteding. Provincie is penvoerder. In het najaar van 2022 zal de uitbesteding worden gestart.

- *Informatiemanagement*

De informatie-uitwisseling rondom de HWBP-projecten krijgt steeds beter vorm. We werken toe naar een organisatiebrede aanpak van de informatiestructuur en -uitwisseling. We delen ervaringen met andere projectafdelingen, werken samen met andere beheerafdelingen bij het opzetten van assetmanagement voor waterkeringen en leren van de aanpak voor de waterketen.

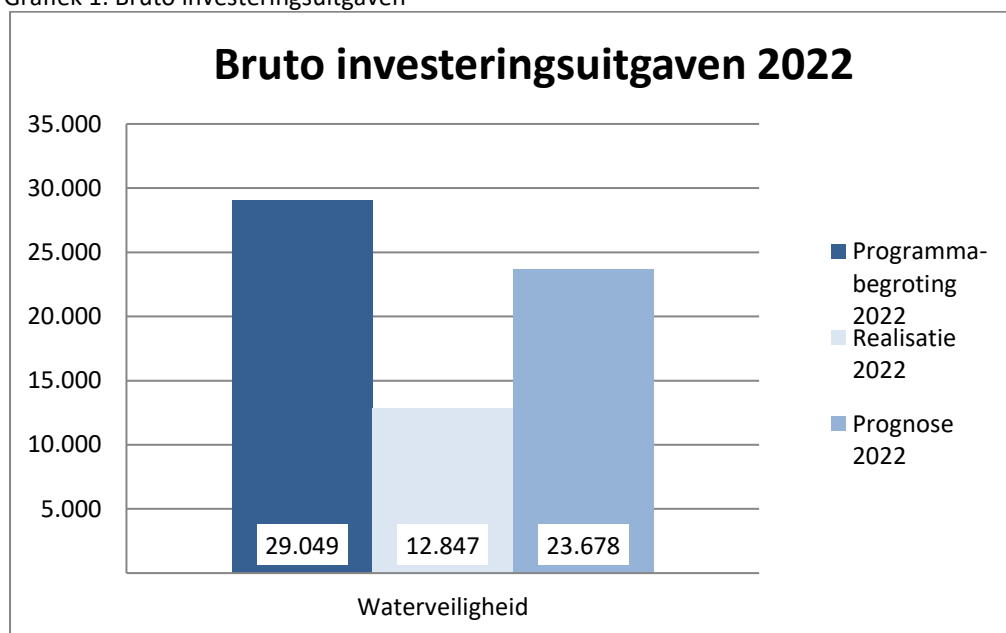
Samen met de nieuwe afdeling WaDI en de districten is een begin gemaakt om de beheerdata beter te organiseren. Doel is onder meer om beter en sneller inzicht te krijgen over meldingen en aanpak van ongewenste graverijen (bevers en dassen).

We hebben als mede-initiatiefnemer een eerste stap gezet om te komen tot een landelijk bruikbaar dashboard voor de zorgplicht. Het waterschapshuis trekt de verdere uitwerking, maar wij blijven hierbij betrokken. Het landelijke pilotproject voor een digital twin waterkeringen en ondergrond (digitale kopie voor onderzoek) loopt volgens planning met een verwachte oplevering later in 2022.

2.2 Input begroting 2022

Investerings

Grafiek 1: Bruto investeringsuitgaven



De besteding bedraagt 44% van het begrote bruto investeringsvolume (in vergelijking met 2021 is dat 6% lager). De verwachting is dat op het einde van het jaar een realisatiegraad van 82% van het bruto investeringsvolume (€ 29,049 miljoen) wordt behaald.

Noemenswaardig zijn de volgende projecten die een neerwaartse bijstelling kennen in de prognose voor dit begrotingsjaar:

- Verbeteren van de kunstwerken regionale keringen (€ 690.000). Acht identieke kunstwerken zijn gerealiseerd conform planning. De aanpak van de overige kunstwerken binnen het project kent een langere doorlooptijd in de voorbereiding. Er worden problemen ervaren om het ontwerp vergund te krijgen. Hierdoor is in het voorjaar geen start gemaakt met de geplande werkzaamheden. De start van de uitvoering schuift door naar de tweede helft van het jaar en mogelijk naar 2023;
- Integrale aanpak Oeffeltse Raam (€ 4.490.000), de uitvoeringsplanning staat onder druk en wordt een uitdaging door diverse overige omgevingsomstandigheden naast grondwater (poelkikker, bever, waardevolle bomen) en door toenemende levertijden van materialen. Oplevering wordt niet eerder voorzien dan in de tweede helft van het volgend jaar;
- VTW's Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) (€ 300.000). De voortgang binnen dit samenwerkingsverband is vertraagd in verband met een procedure bij Raad van State, waardoor dit project later in de tijd wordt gerealiseerd (mogelijk nog deels in 2023 en in 2024). Binnen dit project wordt rekening gehouden met een mogelijke indexering van de eerdere raming;

- Regionale kering Aa Afleidingskanaal (€ 655.000), het project kent een langere doorlooptijd voor de voorbereiding. Naar verwachting wordt deze in de tweede helft van het jaar afgerond met als resultaat een voorkeursalternatief. De uitvoering is nu voorzien in 2023;
- Vervangen LM-stations door LMX-stations (€ 350.000), de daadwerkelijke vervanging is in tijd naar achteren geschoven. De grootste uitgaven worden nu in 2023 verwacht;
- Herstel damwand Crevecoeur (€ 288.000), de uitvoering van de werkzaamheden schuift door naar 2023. Vorig jaar is € 50.000 toegekend vanuit het algemeen voorbereidingskrediet. Dit blijkt te laag ingeschat, mede gezien de maatschappelijke ontwikkelingen daarna. Daardoor kent het project momenteel een overschrijding van afgerond € 15.000. Aan het einde van het jaar wordt deze overschrijding ongedaan gemaakt bij de aanvraag van de middelen voor de uitvoeringsfase;
- Vervangen greenboxbesturing geautomatiseerde stuwen (€ 225.000), naar verwachting wordt dit deel van het investeringskrediet niet gebruikt als gevolg van een lagere aanbesteding dan voorzien bij de aanvraag van de benodigde financiële middelen.

Tegenover bovenstaande bijstelling staat dat de beide dijkversterkingsprojecten, Cuijk Ravenstein en Ravenstein Lith, in 2022 verwachten in totaal € 2.885.000 meer te besteden.

Exploitatie

Tabel 4: Saldo lasten en baten

Omschrijving	Begroting	Begrotings wijziging 2022	Begroting na wijzigingen 2022	Realisatie tm 30 juni 2022	Prognose	Afwijking	Afwijking
Totaal lasten	17.013		17.013	8.100	17.086	-73	0%
Totaal baten	709		709	109	758	49	7%
Saldo lasten en baten	16.304		16.304	7.991	16.327	-24	0%

De realisatie over de eerste helft van dit jaar bedraagt 48% en is daarmee in overeenstemming met de voorgaande jaren (48% in 2021 en 49% in 2020). Het overgrote deel van de baten worden eveneens als de voorgaande jaren in de tweede helft van het jaar gerealiseerd. De eerste helft van dit jaar toont een nettoresultaat van 49%.

De verwachting bestaat dat binnen dit programma een overschrijding ontstaat op de goederen en diensten als gevolg van de niet geraamde kosten voor de calamiteitenbestrijding. Dit betreft onder andere de kosten voor de herstelmaatregelen als gevolg van graafschade door dassen. De kosten voor het onderhoud aan de regionale waterkeringen zijn hoger dan geraamd, maar deze worden opgevangen binnen het totale budget voor het onderhoud aan de waterkeringen.

De naar verwachting hogere baten compenseren deels de hogere lasten binnen dit programma.

3 Klimaatbestendig en gezond watersysteem

Dit programma draait om een goed functionerend watersysteem in normale én in extreem droge en natte situaties: klimaatbestendig, robuust, veerkrachtig en stuurbaar. Daarbij letten we op de waterkwantiteit (goede waterpeilen, waterconservering en het omgaan met wateroverlast en droogte) en op waterkwaliteit (chemisch en ecologisch). We kijken daarbij ook naar wat we met het watersysteem en met onze integrale aanpak en manier van (samen)werken kunnen en willen bijdragen aan bijvoorbeeld een vitaal platteland, gezondheid, goede biodiversiteit en aan mogelijkheden voor recreatie.

We werken met twee deelprogramma's: *Voldoende water en omgaan met weersextremen* en *Gezond en natuurlijk water*.

3.1 Voldoende water en omgaan met weersextremen

Dit zijn de doelstellingen van het deelprogramma *Voldoende water en omgaan met weersextremen*:

- Een klimaatbestendig, robuust en veerkrachtig, stuurbaar watersysteem;
- Transparantie en draagvlak voor inrichting en beheer;
- Een integrale uitwerking van de verschillende opgaven in gebiedsplannen.

3.1.1 Prestaties en activiteiten

Onderstaande tabel toont voor het deelprogramma *Voldoende water en omgaan met weersextremen* welke prestaties voor 2022 zijn opgenomen in de Programmabegroting, wat tot nu toe is gerealiseerd en wat de prognose voor het eind van het jaar is.

Tenslotte is een kolom met de inspanningskilometers tot nu toe (stand van zaken halverwege 2022) opgenomen die rekening houdt met de voortgang van een project:

- 10% van de te realiseren prestatie in een project telt mee als het plan van aanpak af is.
- 30% telt mee als er een vastgesteld voorkeursalternatief is.
- 60% telt mee als het projectplan waterwet is vastgesteld.
- 100% telt mee na afronding van het project (daadwerkelijke realisatie).

Tabel 5: Overzicht begrote en gerealiseerde prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	Begroting 2022	Realisatie 2022	Prognose 2022	Inspannings-eenheden
Investeringsprojecten					
Natura 2000	ha	1.275	0	1.260	756
Natte Natuurparels	ha	0	0	0	
GGOR 2.0 (GGOR landbouw + overig EHS)	ha	13.379	0	9.508	19.868
Wateroverlast: Voldoen aan de normen (uitv. Progr. 2 en 3)	ha	8	4	8	6
Wateroverlast: Knelpunten bebouwd gebied	aantal	2	0	2	1
Wegwerken baggerachterstand	km	43	52	76	
Exploitatie					
Maaien	km	2.450	1.750	2.450	
Cyclisch groot onderhoud	km	160	116	160	
Wijzer onderhoud	km	150	50	100	
Verkenningen en beleid voor 2022					
Klimaat adaptatie (DHZ en DPRA)		Planvormen/ Uitvoeren			
Brabant Breed grondwaterbeleid (met o.a. beregeningsbeleid)		Planvormen/ Uitvoeren			
Kennisontwikkeling rondom droogte / robuust watersysteem		Uitvoeren			
GGA - verkenningen		Uitvoeren			
GGOR 2.0		Uitwerken concept			

Gewenst Grond- en Oppervlaktewater regime (GGOR en GGOR 2.0)

- In de tabel is te zien dat we in de begroting hebben aangekondigd dat we in 2022 ruim 13.000 ha GGOR-gebied zouden realiseren / afronden (GGOR Goorloop-Snelle Loop en klimaatadaptatie

Oeffeltse Raam). Er is in de eerste helft van 2022 nog niets afgerond. De uitvoering in GGOR Goorloop Snelle Loop loopt wel en de prognose is dat eind van het jaar de maatregelen in bijna 10.000 ha zijn afgerond. Enkele onderdelen lopen vertraging op als gevolg van vertraging bij de gebiedsontwikkeling van de gemeente (Fabrieksloop) en procedures (mediation traject bij Molenbroekse Loop/Peelse Loop). Voor het project Klimaatadaptatie Oeffeltse Raam, met realisatie van GGOR-maatregelen in een gebied van circa 1500 ha, loopt de aanbestedingsprocedure. Volgens de planning vindt de gunning eind 2022 plaats en loopt de realisatie in 2023 door. Er was meer tijd nodig voor de afronding van het bestek, het beheersen van uitvoeringsrisico's en voor de vergunningenprocedures. Aangezien we niet alles realiseren conform de Programmabegroting, is een gele kleur opgenomen bij de voortgang. Als we breder kijken dan alleen naar de afronding van ggor-projecten, dan zijn er ook mooie stappen gezet in diverse andere gebieden, zoals de visievorming in gebiedsplan Raam en Aadal-Zuid en de afronding van het Projectplan Waterwet voor het project klimaatadaptatie Oeffeltse Raam. Voor deze prestaties is bij de inspanningseenheden een bepaald percentage van de oppervlakte van het gebied opgenomen. Hierin zie je dus terug dat er forse stappen in de GGOR-projecten gezet zijn, terwijl de daadwerkelijke afronding van de realisatie iets achterblijft bij de planning.

- De twee pilotprojecten voor de verdere uitwerking van GGOR 2.0 Maashorst en Peelvenen zijn gestart. In de Maashorst is een geohydrologische studie uitgevoerd en worden verschillende maatregelen om met name grondwaterstanden te verhogen met belanghebbenden besproken. In de Peelvenen worden verschillende deskundigen geraadpleegd en met de streek gesproken over mogelijke maatregelen om grondwater beter vast te houden. De ervaringen van de twee pilots worden gebruikt om de werkwijze en in het verlengde daarvan de resultaten van de projecten verder te verbeteren.

Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA)

- In DPRA werkregioverband zijn in 2021 verschillende aanvragen voor Impulsgelden door het Ministerie van I&W toegekend. Op dit moment zijn de projecten in opstart en uitvoering. Het betreft vooral projecten in bebouwd gebied die positief bijdragen aan het voorkomen van binnenstedelijke wateroverlast, leefbaarheid en stad als spons. Voor werkregio Peel is het waterschap betrokken bij een tweede aanvraag.
- Intern heeft een inventarisatie plaatsgevonden van locaties in bebouwd of aan de rand van bebouwd gebied waar bij extreme regenval wateroverlast kan plaatsvinden. In gesprekken met de gemeenten zal verder gekeken worden naar mogelijke oplossingen en urgentie om eventuele problemen op te lossen. Extra aandacht gaat uit naar het functioneren van RWZI's in wateroverlast situaties. Er wordt een interne stresstest uitgevoerd om te onderzoeken of er aanvullende maatregelen nodig zijn om problemen met het functioneren klimaatextremen te voorkomen.

Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ)

- Vanaf januari 2022 is het tweede Uitvoeringsprogramma (2022-2027) van het DHZ in uitvoering gegaan. Door het uitlopen van de voorbereidingen bij het Rijk en de provincies zijn de bijdragen vanuit het Deltafonds en de Provincie nog niet beschikbaar. Deze zullen met terugwerkende kracht ter beschikking worden gesteld. Waterschap Aa en Maas investeert in verschillende maatregelen (zoals GGOR, beekherstel en digitale transformatie) om de zoetwatervoorziening te verbeteren. Dit doen we in samenhang met ons beleid voor droogte en grondwater.

Natuurnetwerk Brabant

- In 2022 worden de werkzaamheden in het gebied Leegveld (Natura2000) afgerond.
- De extra benodigde werkzaamheden voor natuurherstel en ontwikkeling in de Peelvenen worden uitgewerkt in de gebiedsgerichte aanpak (GGA) Vitale Peel. De provincie is trekker. We zijn gestart met het maken van een Herstelplan Sponswerking, dat inzichtelijk maakt welke

watermaatregelen nodig zijn voor het Natura2000 gebied. In de gebiedsgerichte aanpak komen veel opgaven bij elkaar. De huidige (agrarische) activiteiten in de schil om het Natura2000 gebied staan onder druk door de opgaven rondom onder andere stikstof, extensivering en beregeningsbeleid.

- De verkenning GGA Strabrechtse Heide is afgerond. De verkenning biedt overzicht over het totaal aan opgaven. Vanuit dat overzicht worden nu diverse onderdelen zelfstandig verder gebracht. Voor Aa en Maas betreft dit het project Meervens, de Kleine Aa en Sang en Goorkens.
- We zijn de verkenning voor de GGA Vlijmens Ven/Moerputten/Bossche Broek en voor de GGA Aa-dal Noord gestart. In september 2022 wordt die verkenning afgerond en bepaald hoe we in die gebieden verder werken richting realisatie.
- Voor andere NNB-gebieden, zoals Hooge Raam, Wijboschbroek en Maashorst loopt de voorbereiding. Realisatie is pas later gepland.

Wateroverlast

- In de eerste helft van 2022 is verder gewerkt aan de uitvoeringsprogramma's wateroverlast naar aanleiding van de watersysteemtoetsen (NBW-toets).
- Voor de opgave rond 's-Hertogenbosch zoeken we samen met de gebiedspartners verder naar mogelijke oplossingsrichtingen. In de eerste helft van 2022 is het bouwstenenboek opgeleverd met een inventarisatie van alle mogelijke maatregelen die bijdragen aan de aanpak van de wateroverlastopgave in de regio 's-Hertogenbosch, waarbij ook een link is gelegd naar de andere maatschappelijke opgaven in de regio. In de tweede helft van 2022 wordt een keuze gemaakt van kansrijke combinaties die nader worden uitgewerkt richting de keuze voor een voorkeursvariant. Daarbij passen we kennis toe uit de pilot Integraal Riviermanagement (IRM) over de interactie tussen de Maas en het regionale systeem van de Aa en de Dommel (zie ook: programma Waterveiligheid). We leggen de link met andere opgaven in de regio 's-Hertogenbosch in de GGA-verkenning Vlijmens Ven/Moerputten/Bossche Broek. Parallel zoeken we naar optimalisaties binnen het huidige watersysteem en bereiden we ons voor op eventuele hoogwatersituaties.

Droogte

- De droge jaren 2018, 2019, 2020 en voorjaar 2022 laten zien hoe belangrijk het is om te anticiperen op klimaatverandering. De droge jaren hebben (strategisch) grondwaterbeheer en waterconservering hoog op de bestuurlijke agenda gezet. In 2021 werkten we met alle (grond)waterpartners in onze provincie aan een bestuursconvenant met de ondertekening daarvan in december 2021. Vanaf 2022 werken we aan de uitvoering daarvan waarbij Aa en Maas als trekker werkt aan de herziening van het beregeningsbeleid. Daarnaast hebben we de lijn voortgezet om ook in de winter en voorjaar zoveel mogelijk water vast te houden en maximaal water aan te voeren.

Beheer en onderhoud waterlopen

- In de winter en specifiek in de natte maand februari zijn peilen met name op de hogere gronden hooggehouden. Bij verzoeken tot peilverlaging voor bijvoorbeeld landbewerkingen is het "nee, tenzij principe" toegepast. Peilen zijn niet verlaagd tenzij de omstandigheden dit rechtvaardigden. Het jaar 2022 verloopt tot nu toe heel grillig met zeer droge maanden afgewisseld met (zeer) natte perioden.
- Op verzoek van het dagelijks bestuur werken we aan een beleidsnota voor het maaionderhoud. Hierin wordt ook de samenhang met het peilbeheer geschetst.
- Het éérste planmatige maaionderhoud vindt plaats in de periode tussen 1 juni en 15 juli. De uitvoering hiervan ligt op schema.
- Vóór 31 mei wordt situationeel de waterbodem extra gemaaid. Dit voorjaar waren dat op de hoge gronden vanwege minder begroeiing minder kilometers dan in voorgaande jaren. De grote

hoeveelheid neerslag op eerste Pinksterdag (lokaal tot 100 mm) is door de voorafgaande droogte i.c.m. tijdig onderhoud van de kritische waterlopen begin juni zonder grote problemen door de bodem en het watersysteem opgevangen.

- In de eerste helft van 2022 zijn over een lengte van 50 km met de aangrenzende grondeigenaren afspraken gemaakt over een toekomstbestendig slootonderhoud (wijzer onderhoud).
- Er wordt voorspoedig gewerkt aan het wegwerken van baggerachterstanden. In het voorjaar van 2022 is onder andere het baggerwerk in het Kanaal van Deurne en de Helenavaart afgerond, als onderdeel van het maatregelpakket om extra wateraanvoer te krijgen vanuit de Noordervaart.
- De perceelwijzer app is vanaf 1-1-2022 overgedragen naar Het Waterschapshuis. Hierdoor kunnen andere waterschappen aansluiten. Inmiddels hebben in totaal 14 (van de 21) waterschappen aangegeven te participeren in de Perceelwijzer app.
- Inmiddels is de maaiplanning opgenomen in de Perceelwijzer app. Vanaf eind 2022 kunnen we een meer gedetailleerde maaiplanning opnemen. Tevens willen we de baggerplanning opnemen in Perceelwijzer app. De informatie over (grondwater)onttrekkingsverbod in april/mei 2022 is via Perceelwijzer app duidelijk gecommuniceerd. De duidelijkheid die hiermee werd verschaft werd gewaardeerd.

Beheer en onderhoud kunstwerken

- Er is een Lange Termijn Asset Planning (LTAP) voor (automatische) stuwen opgesteld, zodat we meerjarig vooruit kunnen kijken naar benodigde renovaties en vervangingen. Het algemene beeld van onze stuwen is dat ze er goed voor staan. Goede inspecties en periodiek onderhoud betalen zich dus uit doordat renovatie-investeringen uitgesteld kunnen worden. Op basis van periodieke LTAP-inspecties blijven we de meerjarenplanning actualiseren zodat we financiële en personele middelen zo optimaal mogelijk inzetten.
- De laatste fase van de aanpak krappe duikers is ingegaan. Momenteel wordt uitvoering gegeven aan het vervangen van de meest complexe krappe duikers ten behoeve van een robuuster watersysteem.

Kennisontwikkeling

- Verkennende berekeningen naar maximale conservering via peilbeheer zijn voor het waterschap eerder uitgevoerd, deze worden de 2e helft van 2022 geconcretiseerd. Tegelijkertijd worden de modellen in de GGA's toegepast. In KLIMAP (Klimaatadaptatie in de praktijk) is in de casus voor waterschap Limburg in beeld gebracht wat maximale waterconservering zou betekenen voor het landgebruik. Deze werkwijze zal ook voor Aa en Maas worden toegepast.
- Om (realtime) inzicht in het integrale bodem- en watersysteem (gewasverdamping, bodemvocht, grondwater- en oppervlaktewatersysteem) te krijgen zijn in het kader van OMDISK neerslag- en bodemvochtsensoren geïnstalleerd, en is de aanbesteding van het verdampingsmeetnet gestart.
- Om de effecten van regelbare drainage- en infiltratiesystemen (ook in zones rondom natuurgebieden) te kunnen verkennen zijn de functionaliteiten van de in Lumbricus ontwikkelde eerste versie uitgebreid in een TKI-project (Topconsortium voor Kennis en Innovatie). Momenteel testen wij de versie die in september zal worden vrij gegeven.
- De inzet van effluent voor droogtebestrijding wordt verkend in de Waterfabriek.
- De noodzaak van ruimtelijke oplossingen, en de effectiviteit van inrichtingsmaatregelen en operationele maatregelen in het watersysteem hangt nauw samen met verkennende berekeningen naar de maximale conservering via peilbeheer en komt in de ontwikkelpaden van KLIMAP uitgebreid aan de orde.
- Medio 2020 zijn we gestart met het (investerings)project Optimalisatie Meetnetten en Datamanagement in Systeem en Keten (OMDISK). Door sensoren te gebruiken, verzamelen onze meetnetten data die realtime de status van waterstanden, bodemvocht, neerslag en aanvoervolumes registreren. Hiermee optimaliseren we het operationeel beheer van het

watersysteem en de waterketen én kunnen we (op termijn) ook beter voorspellen welke situaties zich gaan voordoen om zodoende tijdig de juiste beheers- en beleidsbesluiten te kunnen nemen.

- Scenariodenken en ontwikkelpaden zijn noodzakelijk om het waterbeheer klimaatadaptief te maken. Deze onderwerpen werken we samen met andere partijen uit in regionale en landelijke kennisprogramma's als KLIMAP, CASTOR en Slim Water Management. In de eerste helft van 2022 hebben we dit onder meer vertaald naar GGA Vitale Peel.

Bebouwd gebied

- In 2022 is de nieuwe subsidieregeling '*klimaatbestendige maatregelen*' voor het eerst van kracht. In de eerste helft van 2022 loopt de regeling op schema. Er zijn 160 aanvragen ingediend, waar in totaal voor 160.000 euro subsidie is gereserveerd/uitgekeerd. Het totaalbudget is 390.000 euro, waardoor nog voldoende budget beschikbaar is om initiatieven te subsidiëren. Naast de online subsidiecampagne vanuit het waterschap, zijn de regio as50+ gemeenten ook actief bezig met communicatie. Hierdoor is de verwachting dat er in verhouding meer aanvragen worden ingediend.
- Er wordt in Brabant hard gewerkt aan verstedelijkingsstrategieën, -agenda's en -akkoorden. (zie ook hoofdstuk 5) Samen met de andere Brabantse waterschappen is onze inzet om maatschappelijke belangen van veilig wonen en duurzaam gebruik vroegtijdig onder de aandacht te brengen en deze in de verschillende trajecten te agenderen. Met de provincie wordt onderzocht hoe de vanuit bodem en water ongeschikte bouwlocaties planologisch beschermd kunnen worden.
- De samenwerkingsagenda's met gemeenten zijn nog steeds in ontwikkeling. Een interessant voorbeeld van samenwerking gaat over het terugbrengen van de Stads Aa in Helmond. Een dergelijke activiteit draagt niet alleen bij aan beter waterbeheer maar zal tevens de stad een stuk aantrekkelijker maken.

3.2 Gezond en natuurlijk water

Dit zijn de doelstellingen van het deelprogramma *Gezond en natuurlijk water*:

- We treffen (ons deel van) de maatregelen die nodig zijn voor een ecologisch goed functionerend watersysteem (inrichting, stoffen, en beheer en onderhoud).
- We dragen bij aan een vergroting van de biodiversiteit.
- We vergroten de mogelijkheden voor recreatie in en om het water, zonder dat dit ten koste gaat van de waterdoelen.

3.2.1 Prestaties en activiteiten

Onderstaande tabel toont voor het deelprogramma Gezond en natuurlijk water welke prestaties voor 2022 zijn opgenomen in de Programmabegroting, wat tot nu toe is gerealiseerd en wat de prognose voor het eind van het jaar is.

Tenslotte is een kolom met de inspanningskilometers tot nu toe (stand van zaken halverwege 2022) opgenomen die rekening houdt met de voortgang van een project:

- 10% van de te realiseren prestatie in een project telt mee als het plan van aanpak af is.
- 30% telt mee als er een vastgesteld voorkeursalternatief is.
- 60% telt mee als het projectplan waterwet is vastgesteld.
- 100% telt mee na afronding van het project (daadwerkelijke realisatie).

Tabel 7: Overzicht begrote en gerealiseerde prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	Begroting 2022	Realisatie 2022	Prognose 2022	Inspannings-eenheden
Beekherstel	km	12	0	9	10
Natuurvriendelijke oevers eigenstandig	km	20	0	4	10
Natuurvriendelijke oevers gecombineerd	km	10	0	1	4
Ecologische verbindingzones	km	17	0	2	6
Beekmondingen	aantal	0	0	1	1
Vispassages	aantal	23	0	9	13
Recreatie	aantal	18	16	23	

Verkenningen en beleid voor 2022		
Uitvoeringsprogramma vitaal platteland incl. bodem	Opstellen	
Waternverdeling en waterkwaliteit	Opstellen	
Kennisontwikkeling waterkwaliteit (o.a. opkomende stoffen)	Uitvoeren / Opstellen	
Beïnvloeden en stimuleren aanpak diffuse bronnen	Uitvoeren	

Inrichtingsopgaven

In 2022 zijn nog geen projecten gericht op beekherstel, natuurvriendelijke oevers, ecologische verbindingzones en vispassages afgerond. Er staat nog wel realisatie voor het resterende deel van 2022 op het programma, maar dit is minder dan gepland bij de Programmabegroting. Belangrijkste oorzaak voor de vertraging is de grondverwerving. Dit was de afgelopen jaren al vaak een oorzaak van vertraging. Momenteel komt hier nog bij dat er veel onduidelijkheid is voor grondeigenaren over de toekomst van hun onderneming vanwege regelgeving rondom stikstof, waterkwaliteit en mest, beregening, grondgebondenheid, etc.

De tabel kleurt erg rood door alleen te kijken naar de afronding van de inrichting die binnen 2022 plaatsvindt. Als we breder kijken naar de voortgang die wordt geboekt in projecten, dan hebben we in een heel groot deel van de lopende projecten voortgang geboekt doordat in de eerste helft van 2022 het Projectplan Waterwet is opgesteld, het participatietraject is doorlopen, vergunningenprocedures zijn afgerond, bestekken zijn opgesteld, etc.

Meer specifiek geldt voor de verschillende onderwerpen:

- Er is in 2022 nog geen realisatie van beekherstel afgerond. Volgens de planning gebeurt dit wel in de 2^e helft 2022 in het project Aa-dal zuid met realisatie van bijna 9 km. Ruim 2 km beekherstel schuift over de jaargrens heen (Clusterproject evz Deurne en Gulden Land). Voor herstel van de Campagnebeek in Smakterbroek is eerst nog verwerving van grond nodig. Realisatie vindt pas later plaats.
- Voor de natuurvriendelijke oevers geldt ook dat er nog geen realisatie is afgerond en dat de verwachting is dat in 2022 5 van de 30 km wordt gerealiseerd. De belangrijkste redenen voor vertraging zijn dat het niet lukt om de benodigde gronden beschikbaar te krijgen en dat aanpassingen in het ontwerp nodig zijn als gevolg van afstemming met andere opgaven (zoals wijzer onderhoud) en met de omgeving. Bij de Oeffeltse Raam wordt nu eerst het project Klimaatadaptatie Oeffeltse Raam afgerond, voordat de realisatie van natuurvriendelijke oevers verder wordt opgepakt. In het Aa-dal Zuid wordt volgens de planning naast beekherstel bijna 3 kilometer natuurvriendelijke oever gerealiseerd.
- Voor ecologische verbindingzones is de verwachting dat we 2 km van de realisatie afronden in 2022. Dit vindt plaats in het project Aa-dal Zuid. De realisatie van de overige 15 km zit wel in de pijplijn, maar loopt vertraging op. Voor de clusteraanpak Deurne, Klimaatadaptatie Oeffeltse Raam, de evz tranche Beneden Aa en de evz tranche Groote Wetering wordt de procedure naar verwachting in 2022 doorlopen, maar loopt de (afronding van de) realisatie door naar 2023. De oorzaak ligt in uitloop van vergunningprocedures, een rechtszaak langs de Leijgraaf, benodigde aanpassingen in het ontwerp als gevolg van inspraak en het vervallen van de gedragscode flora en fauna. Ook in het project Gulden Land treedt vertraging op waardoor de ruim 1 km evz pas in 2023 wordt gerealiseerd. De gemeente trekt dit project. In de planning was ervan uitgegaan dat een watervergunning zou volstaan, maar er bleek toch een Projectplan Waterwet te moeten worden opgesteld. Dit leidt tot een half jaar vertraging.

- De 23 geplande oplossingen voor vismigratie zijn verspreid over de projecten Aa-dal Zuid (9), De Vlier (8), evz tranche Beneden Aa (4), clusteraanpak evz Deurne (1) en Gulden Land (1). De realisatie hiervan hangt samen met evz's, nvo's en beekherstel, waardoor de hiervoor genoemde vertraging bij die onderdelen ook terug te zien is in de verwachte realisatie van het aantal vispassages.

Beheer en onderhoud natuurlijk ingerichte gebieden

Uit een kwaliteitstoets is gebleken dat er nog veel te winnen is bij de inrichting en het beheer van ecologische verbindingzones. De resultaten van deze kwaliteitstoets EVZ zijn de afgelopen periode vertaald in informatiebladen per EVZ deeltraject en geven concreet richting aan de optimalisatie qua beheer. Deze optimalisatie wordt de komende tijd doorvertaald naar de maaibestekken.

Actieplan biodiversiteit

We voeren het Actieplan Biodiversiteit uit dat in 2021 is opgesteld. Dit betekent dat we een extra accent leggen boven op de reguliere activiteiten. In totaal is er vanaf 2022 jaarlijks € 100.000 beschikbaar voor activiteiten die zijn gericht op biodiversiteit, naast de reguliere activiteiten. Op 10 juni is er een subsidieregeling biodiversiteit opengesteld voor inwoners van ons werkgebied waarvoor het beschikbare budget wordt ingezet.

Bestrijding plaagsoorten, schade door bever en das

We bestrijden plaagsoorten, waaronder exoten. De extra inspanningen bewaken we, zodat we tijdig aanvullende beheersmaatregelen kunnen treffen. We brengen de consequenties in beeld van de extra inspanningen die nodig zijn door de sterke toename van het aantal plaagsoorten en de toenemende graaf- en bouwactiviteiten door bever en das. Op dit moment worden nieuwe hulpmiddelen getest om verspreiding, kosten en aanpak beter te kunnen monitoren.

Recreatief medegebruik

- Via recreatief medegebruik willen we de inwoners van ons gebied bewust maken van water en in aanraking brengen met ons werk. In 2022 blijven we de subsidieregeling recreatie-educatie-participatie inzetten om externe initiatieven te stimuleren en te ondersteunen. Er zijn op dit moment voor 2022 voor ruim 80% van het beschikbare budget aanvragen gedaan.
- In 2022 onderzoeken we de noodzaak om de beleidsnota recreatief medegebruik te evalueren en te actualiseren.
- Naar aanleiding van onder meer de resultaten van de Green Deal Sportvisserij loodvrij, gewijzigd Rijksbeleid voor het werken met visstandbeheercommissies en de ontwikkelingen rondom visserijvrije zones zijn we gestart met de heroverweging van het visserijbeleid.
- Kanoën en andere vormen van ongemotoriseerd varen zoals SUP-pen, worden steeds populairder. Dit legt steeds meer druk op onze ecologische doelen en heeft consequenties voor de veiligheid van recreanten. We zijn gestart met de evaluatie van het vaarbeleid, mede op basis van het afwegingskader kanovaren. Dit leidt tot meer inzet op en informatie/communicatie over onze kaders voor recreatie. Gebleken is ook dat de voorgenomen beleidsregel kanovaren bij laagwater moet worden uitgebreid omdat er meer situaties zijn waarbij kanovaren problematisch kan zijn voor veiligheid of kwaliteit.

Zwemmen

We voeren metingen uit naar de waterkwaliteit van zwemplassen. Ook adviseren wij bij een tweetal nieuwe potentiële zwemplassen. We zijn vanwege de komst van de Omgevingswet bezig om nadere Brabantbrede afspraken te maken met de provincie, de omgevingsdiensten en de waterschappen.

Waterkwaliteit

- We voeren de KRW-maatregelen uit en houden ons daarnaast bezig met veranderingen in wet- en regelgeving. We blijven bouwen aan onze dossierkennis en blijven deelnemen binnen onze

kennisnetwerken. We hebben de toestand en trends in waterkwaliteit voor 2021 vastgelegd. We zijn gestart met onderzoek om in beeld te brengen wat de mogelijkheden zijn om de waterkwaliteit te verbeteren na de inwerkingtreding van de Omgevingswet, met beleidsgekleurde en beleidsrijke aanpassingen van onze regels.

- Het voldoen aan de normen voor waterkwaliteit heeft een duidelijke plek in het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Waar we voor de belasting van het oppervlaktewater met nutriënten uit landbouwgebied de afgelopen jaren keken naar regelgeving van het rijk ten aanzien van mest en naar initiatief van de landbouwsector rondom het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer, zal die waterkwaliteitsverbetering de komende jaren naar verwachting een duidelijke plek krijgen in de gebiedsgerichte aanpak en daarmee mogelijk ook in projecten die het waterschap trekt.
- Op het gebied van microplastics volgen we de landelijke ontwikkelingen onder andere vanwege vragen over effecten op aquatisch milieu en de ontwikkeling van eenduidige meetmethodes.
- Met de provincie en collectieven zijn we aan het uitwerken hoe we vanaf 1 januari 2023 willen werken met groenblauwe diensten (Agrarisch Natuur- en Landschaps Beheer).
- Binnen het project Sensorgestuurd Boeren onderzoeken we op gebiedsniveau welke invloed de landbouw heeft op de waterkwaliteit. De resultaten en gereedschappen geven de landbouwsector perspectief en handvatten om het verlies van nutriënten en ammonium naar het oppervlaktewater te verminderen. Dit jaar is het laatste jaar dat er gemeten wordt binnen het programma. In juli is ook de samenwerking met de landelijke Kennisimpuls Waterkwaliteit (KIWK) afgerond met een serie webinars, een website met producten en een groot landelijk symposium. In samenwerking met LNV, IENW, STOWA en een aantal andere partners is een gezamenlijk vervolgonderzoek opgezet om metingen door te kunnen zetten in het projectgebied van Waterschap Aa en Maas en dat van Waterschap Zuiderzeeland.
- Een belangrijke stap richting een betere waterkwaliteit is het terugdringen van emissies vanuit rwzi's. In 2021 zijn we gestart met een meetnet voor opkomende stoffen in de buurt van zuiveringen en in oppervlaktewater. Dit meetnet is 2022 uitgebreid. Resultaten van het eerste meetjaar worden elk moment verwacht. Daarnaast zijn de resultaten van het sensormetnet voor de emissie van ammonium in effluent en oppervlaktewater geanalyseerd. Om meer inzicht in mogelijke handelingsperspectieven te krijgen wordt momenteel onderzocht of en hoe ammoniumnormen in het oppervlaktewater kunnen worden vertaald naar gewenste ammoniumconcentraties in effluent. Hierbij wordt rekening gehouden met verschillende bronnen van ammonium en invloed van regen op het zuiveringsproces. In 2^{de} helft 2022 verwachten we meer inzicht in de mogelijke bronnen en de mogelijke maatregelen die het waterschap zelf kan nemen.
- Om de emissies van medicijnresten naar het oppervlaktewater terug te dringen, zetten we in op end-of-pipe-maatregelen (zie programma Schoon Water) en op bronaanpak. In Den Bosch vond in maart – juni een inzamelings- en bewustwordingsactie rondom medicijnresten plaats. Ook was het waterschap te gast bij een FTO (Farmaco Therapeutisch Overleg) in Rosmalen. Op 6 juli vond het provinciale symposium 'medicijnresten uit water' plaats waarin water- en zorgpartijen, gemeenten en burgers zijn uitgenodigd om kennis te delen, inspiratie op te doen voor nieuwe projecten en/of huidige samenwerking mogelijk te verbeteren.

Natuurlijk en gezond water in bebouwd gebied

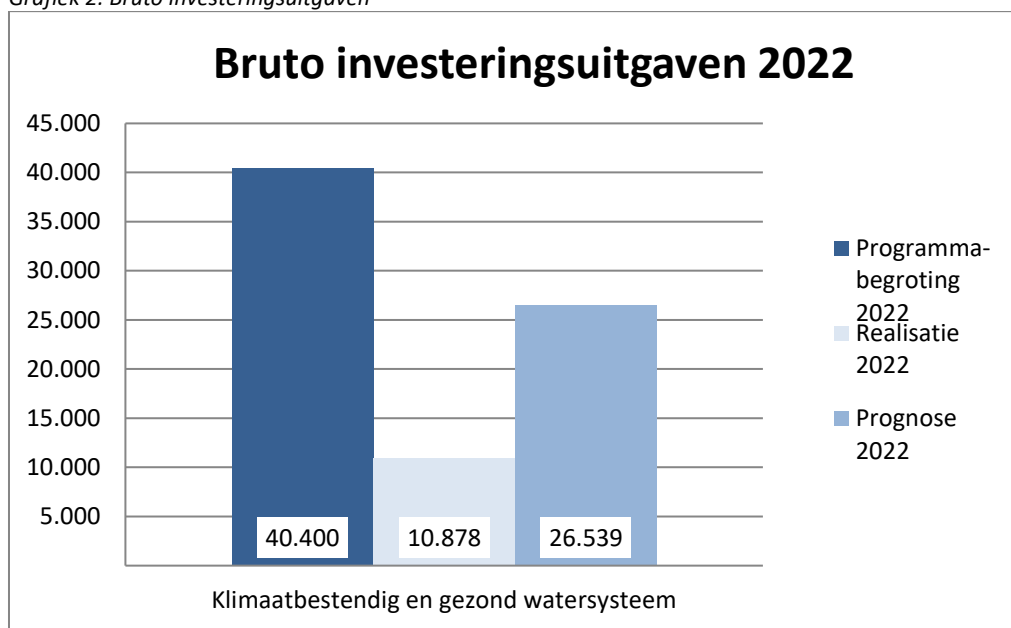
- Ons oppervlaktewater is afgelopen decennia met gemiddeld 1 graad warmer geworden. De verwachting is dat die opwarming doorzet. De verwachting is dat blauwalgproblematiek en zuurstoftekort daardoor toeneemt. Het real time meten met sensoren is een techniek die ons in staat stelt om problemen door blauwalgen en zuurstoftekort beter in kaart brengen waardoor we doelgerichter aan maatregelen kunnen werken. We continueren daarom onze pilot waarbij we sensormetingen aan blauwalgen en zuurstof in Den Bosch uitvoeren om deze meettechniek beter onder de knie te krijgen.

- Achter gemengde overstorten in Someren en Boxmeer treffen we maatregelen om de overlast bij intense neerslag te beperken.
- Het leveren van benodigde materialen en reserveonderdelen voor onderhoud is in de huidige economie erg uitdagend waardoor veel vertraagd wordt. We blijven bouwen aan de meetnetten en zijn continue bezig om projectrisico's door leverproblemen in te dammen.

3.3 Input begroting 2022

Investerings

Grafiek 2: Bruto investeringsuitgaven



De besteding tot en met juni bedraagt 27% van het begrote bruto investeringsvolume. De verwachting is dat op het einde van het jaar een realisatiegraad van 66% van het bruto investeringsvolume (€ 40,4 miljoen) wordt behaald.

De noemenswaardige projecten met een neerwaartse bijstelling in de prognose voor dit begrotingsjaar worden hieronder kort toegelicht:

- Integrale aanpak Roode Wetering/Hertogswetering (€ 1.570.000). De gunning van de aanbesteding voor de laatste fase is gepland in het laatste kwartaal van 2022. Hierdoor verschuift de uitvoering door naar het volgende jaar;
- EVZ tranche Beneden Aa (€ 1.950.000). Dit project kent twee deelgebieden, namelijk de Leijgraaf en de Schijndelse Loop. De EVZ Leijgraaf is afhankelijk van de rechterlijke uitspraak omtrent het projectplan. Hierdoor kan niet eerder worden gestart met de uitvoering dan december 2022. De EVZ Schijndelse Loop start naar verwachting in november 2022 waardoor het gros van de uitgaven in 2023 worden gedaan;
- EVZ Groote Wetering (€ 595.000). De uitvoering start eind van 2022, waardoor het grootste gedeelte van de uitgaven verschuiven naar 2023 ten opzichte van een eerdere planning;
- De EVZ Baardwijkse Overlaat en EVZ Voordijk (€ 270.000) kennen vertraging in de uitvoering. Beide EVZ's maken onderdeel uit van de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL). De voortgang binnen dit samenwerkingsverband verloopt stroef, waardoor dit project later in de tijd wordt gerealiseerd (mogelijk deels in 2023 en deels in 2024). Ook hier dient rekening te worden gehouden met een mogelijke indexering op eerdere ramingen;
- Het project GGOR St. Anthonis Boxmeer (€ 200.000), de resterende uitvoeringsmaatregelen liggen op schema conform planning. Door een gunstige aanbesteding eerder in de tijd kan het project uiteindelijk goedkoper worden gerealiseerd;

- Aanpak hoogwaterafvoer sluis 0 (€ 325.000). De planning loopt uit waardoor diverse activiteiten in de tweede helft van het jaar worden opgepakt. De verwachting is dat de ramingen met het prijspeil van 2021 bijgesteld moeten worden. Hiervoor wordt aan het algemeen bestuur een separaat voorstel aangeboden, naar verwachting in december 2022;
- De NNP Sang en Goorkens (€ 670.000), het niet kunnen verwerven van de juiste gronden zorgt voor weinig tot geen voortgang binnen dit project;
- NNP Wijboschbroek (€ 690.000) kent een vertraging door de overdracht aan een nieuwe projectleider. Het definitieve ontwerp en de conditionerende onderzoeken zijn gereed in de tweede helft van het jaar, waarna kan worden aanbesteed. De uiteindelijke uitvoering start in 2023;
- Uitvoeringsprogramma 't Gulden Land (€ 2.790.000), doordat voor het project alsnog een projectplan waterwet moet worden opgesteld wordt de planning niet gehaald. De realisatie vindt plaats in 2023;
- Meet en Data OMDISK (€ 400.000);
- Optimaliseren en automatiseren watersysteem (€ 220.000), de besteding in tijd verschuift als gevolg van langere levertijden;
- Clusteraanpak EVZ's Deurne (€ 190.000), het later starten van uitvoeringswerkzaamheden zorgt voor een verschuiving in tijd van de bestedingsmiddelen;
- De vijf waterbeheersingsgemalen (€ 410.000). Deze worden als B1-investeringen vanuit de lange termijn asset planning (LTAP) opgepakt en zijn in voorbereiding, maar kennen een vertraging in tijd als gevolg van capaciteitsgebrek. De uitvraag van de middelen geschiedt in september 2022.
- De resterende programmamiddelen vanuit het vorige waterbeheerplan (WBP) voor het optimaliseren van het watersysteem (€ 2.700.000) zijn niet verder omgezet naar concrete maatregelen. Vanaf 1 januari 2022 geldt het nieuwe waterbeheerplan voor de planperiode 2022-2027 en deze middelen zijn hierin weer voorzien. Vanuit deze middelen worden de nog te programmeren maatregelen gefinancierd.
- Als laatste twee projecten die programma-overstijgend zijn en eerder toegelicht:
 - Het vervangen van LM-stations door LMX-stations (€ 350.000);
 - Het vervangen van de besturing van de met greenbox geautomatiseerde stuwen (€ 225.000).

Een enkel project kent een significante hogere besteding ten opzichte van het geraamde volume voor dit jaar. Het meest in het oog springend hierin is het uitvoeringsprogramma Noordervaart. De verwachting is dat in jaarschijf 2022 € 2.100.000 meer wordt besteed (dekking binnen het beschikbare investeringskrediet). Daarnaast is de verwachting dat het totaal toegekende investeringskrediet voor dit uitvoeringsprogramma wordt overschreden in de tweede helft van het jaar. Tegelijkertijd nemen ook de subsidiemiddelen toe, waardoor het nettoresultaat niet significant afwijkt ten opzichte van de eerdere raming. Om rechtmatig te kunnen handelen, wordt in het laatste kwartaal van dit jaar aan het algemeen bestuur om aanvullende financiële middelen gevraagd middels een separaat voorstel.

Exploitatie

Tabel 8: Saldo lasten en baten

Omschrijving	Begroting	Begrotings wijziging 2022	Begroting na wijzigingen 2022	Realisatie tm 30 juni 2022	Prognose	Afwijking	Afwijking
Totaal lasten	59.479		59.479	26.331	60.161	-682	-1%
Totaal baten	743		743	363	892	148	20%
Saldo lasten en baten	58.736		58.736	25.968	59.269	-533	

Dit programmabudget is opgebouwd uit twee deelprogramma's. De realisatie over de verslagperiode is 44%. De eindejaarsverwachting toont een geringe overschrijding van 1%. De baten zijn nagenoeg voor de helft gerealiseerd en er wordt rekening gehouden met een meeropbrengst van 20% op het einde van het begrotingsjaar.

Binnen dit programma ontstaat naar verwachting een overschrijding binnen de goederen en diensten. De voornaamste afwijkingen betreft de verbetering en het onderhoud van de waterlopen (€ 450.000), met name het herprofilen van taluds en beschoeiingen, de vismigratiepunten en het onderhoud aan de niet peilregulerende kunstwerken. Ook het beheer van de hoeveelheid water verwacht een overschrijding (€ 385.000), het betreft hier het onderhoud aan de peilregulerende kunstwerken. Het cyclisch groot onderhoud van de waterlopen verwacht daarentegen een onderschrijding (€ 150.000).

De verwachte hogere baten zorgen, samen met de voordelen door hogere opbrengsten en onderschrijdingen van kosten op andere programma's, voor compensatie van de hierboven vernoemde overschrijding.

4 Schoon water

De doelstelling voor dit programma is een duurzame en doelmatige afvalwaterketen. Hierbij zetten we in op de eisen die gesteld worden aan de effluentkwaliteit ten aanzien van stikstof en fosfor (in het kader van de KRW in 2027) en de opgave om in 2030 energieneutraal en in 2050 klimaatneutraal en circulair te zijn.

4.1 Prestaties en activiteiten

Onderstaande tabel geeft voor het programma Schoon water weer welke prestaties voor 2022 opgenomen zijn in de Programmabegroting, wat er tot nu toe gerealiseerd is en wat de prognose voor het eind van het jaar is.

Tabel 9: Overzicht begrote en gerealiseerde prestaties en activiteiten

Prestaties/Activiteiten	Eenheid	Wettelijke Norm RWZI	Doel Begroting 2022	Doel Reductieopgave KRW 2027	KRW-norm oppervlakte water	Realisatie t/m mei 2022	Prognose 2022
Uitvoeren wettelijke taak: Zuiveren van afvalwater							
Voldoen aan afname afspraak, operationele beschikbaarheid	%		> 98	>98		>98	>98
Voldoen aan lozingseisen vergunningen	j/n		j	j		n *1	j
Verbetering effluentkwaliteit							
Zomerhalfjaargemiddelde concentratie fosfor							
rwzi Dinther	mg/l	1,0	0,60	0,39	0,22		
rwzi Vinkel	mg/l	2,0	1,10	0,14	0,15		
rwzi Aarle-Rixtel	mg/l	1,0	0,60	0,14	0,11		
rwzi Asten	mg/l	2,0	0,40	0,30	0,11		
rwzi Oijen	mg/l	1,0	0,50	0,69	0,15		
rwzi Land van Cuijk	mg/l	1,6	0,80	1,00	0,14		
rwzi Den Bosch	mg/l	1,0	1,00	0,80	0,11		
Zomerhalfjaargemiddelde concentratie stikstof							
rwzi Dinther	mg/l	10	4,0	2,8	2,4		
rwzi Vinkel	mg/l	10	4,5	3,7	2,8		
rwzi Aarle-Rixtel	mg/l	10	3,5	3,0	2,3		
rwzi Asten	mg/l	10	2,0	2,5	2,3		
rwzi Oijen	mg/l	10	3,0	4,2	2,8		
rwzi Land van Cuijk	mg/l	10	7,0	4,9	2,5		
rwzi Den Bosch	mg/l	12	12,0	7,0	2,3		
Doelmatige en duurzame bedrijfsvoering:							
Slibafvoer naar extern	ton		74.400			32.000	75.000
Elektriciteit opwekking	MWh		13.600			7.200	13.500
Elektriciteit verbruik	MWh		42.700			20.000	42.000
Energie neutraliteit	%		>60	>80		>60	78
Productie biogas	m3		6.700.000	> 6.700.000		3.770.000	7.100.000
Bijproducten i.v.m. doelmatige bedrijfsvoering							
Winning struviet	ton		350			44	150
Winning zeefgoed	ton		1.800			213	500
Verkenningen en beleid voor 2022							
Herziening beleidslijn doelmatigheid zuivering (in relatie tot indirecte lozingen)				Opstellen			

Het belangrijkste doel voor **beheer en onderhoud** van de rwzi's zijn de zuiveringsprestaties. Ten opzichte van de wettelijke normen in het Activiteitenbesluit voldoen de zuiveringen aan de lozingseisen. De enige uitzondering is rwzi Den Bosch (*1). Hier zijn een aantal operationele uitdagingen geweest waardoor de effluentkwaliteit voor fosfaat iets is afgenomen. Daarnaast is, zoals bekend, de zuivering na de renovatie te krap. Hier zit volle aandacht op om deze prestaties weer op het voorgaande niveau te krijgen met als verwachting aan het einde van dit jaar te voldoen aan het vernieuwde maatwerkvoorschrift.

Om effluentkwaliteit verder te verbeteren en te voldoen aan de KRW in 2027 zijn per rwzi reductieopgave voor N en P berekend (strengere effluentconcentraties voor N en P dan de actueel geldende normen). Dit zijn zomerhalfjaargemiddelden: gemiddeldes van gemeten waarden tussen 1 april en 30 september. Op dit moment (juni) dragen slechts een beperkt aantal metingen bij aan het zomerhalfjaargemiddelde van 2022. In de tabel is te zien dat voor N en P op vier zuiveringen de streefwaarden worden benaderd (groen gearceerd). Voor de andere drie zuiveringen (oranje gearceerd) brengt een uitschieter in de meetwaarden het gemiddelde flink omhoog. Deze uitschieter wordt veroorzaakt door regen. In oktober wordt het daadwerkelijke zomergemiddelde per zuivering voor N en P berekend en kunnen conclusies worden getrokken in hoeverre de ambities m.b.t. KRW-reductie opgaven 2027 (al in 2022) worden behaald. Tot slot is de kolom prognose toegevoegd om de verwachte resultaten vanuit doelmatige en duurzame bedrijfsvoering eind 2022 weer te geven. Voor de bijproducten geldt dat hier niet op wordt gestuurd.

In de 1^{ste} helft van 2022 zijn de volgende activiteiten uitgevoerd op de rwzi's:

- Bouw van poederkoolinstallatie op de rwzi Oijen als aanvullende zuivering voor de verwijdering van medicijnresten is gestart.
- De aanbestedingsprocedure voor de renovatie van de rwzi Oijen is (grotendeels) doorlopen.
- Voor rwzi Dinther is het voorlopig ontwerp van de demonstratie-installatie voor medicijnverwijdering in de afrondende fase. De combinatie van PACAS (full-scale) en Ozon (in deelstroom) is verder uitgewerkt. Investeringskrediet is aangevraagd en toegekend. Het bouwteam wordt nu geformeerd. Gestuurd wordt op realisatie in 2023 in lijn met eisen van het Ministerie van IenW voor het verkrijgen van de financiële bijdrage.
- De resultaten van het pilot-onderzoek met chemicaliën/poederkooldosering in combinatie met doekfiltratie op rwzi Vinkel zijn gedeeld met het Algemeen Bestuur. Investeringskrediet is aangevraagd en toegekend, waardoor de voorbereidingsfase voor de full-scale installatie van start is gegaan.
- Voor de rwzi Aarle-Rixtel is gestart met de voorbereiding voor aanleg van een effluentleiding naar de Zuid-Willemsvaart om effluent bij piekbuien af te voeren. Dit als onderdeel van het maatregelenpakket in de ontvlechtingsstudie van de Aa, waarin ook is gekeken naar het effect van de effluent lozing van de rwzi. Er vindt overleg plaats met RWS over vergunning voor lozing op Zuid-Willemsvaart. Uit parallel onderzoek is gebleken dat een dergelijke lozing van effluent via vrij verval mogelijk is.
- Er is een verkenning uitgevoerd voor aanpassingen van de rwzi Land van Cuijk. Het maatregelenpakket is gereviewd en herbevestigd. Er is investeringskrediet toegekend voor uitwerking van het VO.
- De uitvoering van de laatste fase van de renovatie van het stamriool in Oss is in volle gang. De verwachting is dat het project dit jaar technisch gereedkomt.

Monitoring

We onderzoeken nieuwe manieren van monitoring: er worden sensoren geïnstalleerd op rwzi's Aarle-Rixtel, Oijen en Land van Cuijk. De resultaten worden nauwlettend gevolgd. Bij succesvolle inzet zal verdere uitrol naar andere rwzi's volgen.

Ook lopen er enkele specifieke monitoringprogramma binnen programma Schoon Water zoals:

- Meetnet opkomende stoffen (meetnet in keten én watersysteem)
- Vastleggen nul-situatie PACAS Oijen en PACAS Dinther
- Brede screening 2022 (participerend, trekker provincie Noord-Brabant)
- Afgestemd meetprogramma gericht op medicijnresten en industriële stoffen (participerend, trekker Schone Maaswaterketen)

In 2022 is de **Schone Maaswaterketen** (samenwerking waterschappen, drinkwaterbedrijven en Rijk) aan de slag gegaan met uitvoering van het actieprogramma 2022-2027. Aa en Maas is vertegenwoordigd in stuurgroep, programmteam en diverse werkgroepen die per thema activiteiten hebben opgestart zoals:

- Opstellen gezamenlijk monitoringsprogramma om de waterkwaliteit ten aanzien van medicijnresten en industriële stoffen) in beeld te brengen en in de toekomst te kunnen toetsen aan de gestelde ambities.
- Meer inzicht in bronnen via vergunningen en waar nodig deze updaten (cf. landelijke VTH afspraken rondom ZZS)
- Kennis en inzichten delen via de openbare Atlas zodat belanghebbenden en geïnteresseerden relevante informatie voor het stroomgebied van de Maas kunnen inzien.

Voor medicijnresten is Aa en Maas betrokken bij de provinciale bronaanpak medicijnresten (zie programma gezond en natuurlijk water).

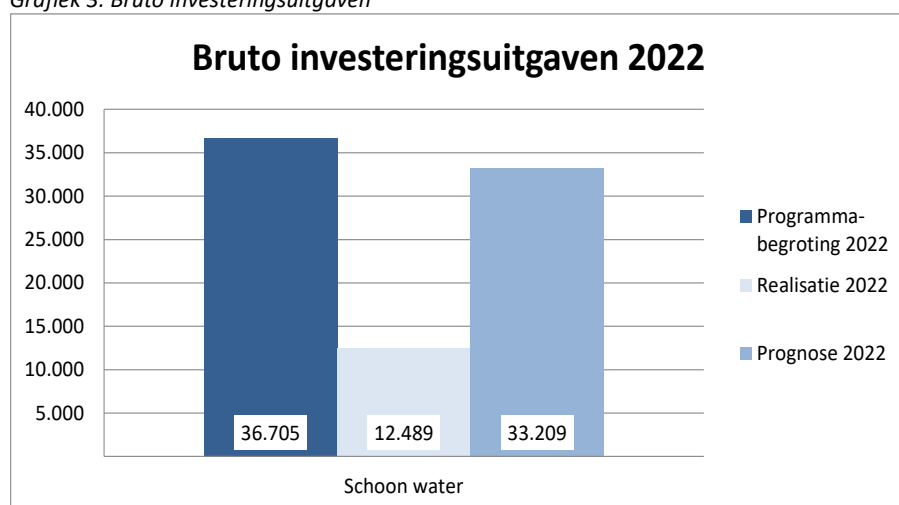
Het project **Datagestuurde waterketen** (Poseidon) is gestart. Doel is om samen met gemeenten in ons gebied het aanbod van afvalwater beter in kaart te brengen. Bij droog weer wordt afvalwater in het aanvoerstelsel gebufferd om pieken in het aanbod af te vlakken met behulp van kunstmatige intelligentie (AI). Dit zorgt voor een effectiever zuiveringsproces. Ook op de zuivering zelf wordt AI ingezet voor de aansturing. Gemeente Den Bosch en Asten zijn koplopers. Ambities zijn om in tweede helft van 2022 data van betreffende gemeenten gekoppeld te hebben en meer gemeentes aan te haken.

Daarnaast werken we aan maatregelen om ons waterschap **energieneutraal en klimaatneutraal** te maken in respectievelijk 2030 en 2050. We maken hierbij gebruik van de in 2021 vastgestelde routekaart. In 2022 is op rwzi Aarle-Rixtel de zonneweide in bedrijf genomen. Daarnaast wordt de haalbaarheid van windturbines bij Land van Cuijk onderzocht, met hierbij ook extra aandacht voor de opslag van energie. Om broeikasgasemissies (lachgas, methaan en CO₂) uit de rwzi's te reduceren, vindt onderzoek plaats: de lachgasmetingen op de rwzi Land van Cuijk zijn uitgebreid naar andere rwzi's. Tot slot is een onderzoek gestart naar de extra opwekking van biogas/groen gas om onze doelen ten aanzien van energieneutraliteit te behalen.

4.2 Input begroting 2022

Investerings

Grafiek 3: Bruto investeringsuitgaven



De realisatie van de investeringen tot en met juni wordt voornamelijk bepaald op basis van de volgende investeringsprojecten:

- Renovatie rwzi 's-Hertogenbosch;
- Renovatie en kwaliteitsverbetering rwzi Oijen;
- Renovatie gashouder rwzi Land van Cuijk;
- Renovatie Stamriool Oss;
- Renovatie RG Donkenweg, Maaijegatweg en Nuland;
- Zonneweide rwzi Aarle-Rixtel.

De verwachte (bruto) realisatiegraad t.o.v. projectenboek 2022 is 94% en de realisatiegraad bedraagt tot en met juni 34% van het bruto investeringsvolume. De meeste projecten liggen qua uitvoering in lijn met de begroting of hebben een vertraging tot enkele maanden. Enkele projecten waarbij wel grote wijzigingen verwacht worden zijn Renovatie en kwaliteitsverbetering rwzi Oijen (-/- € 3,5 miljoen) en Oplossen capaciteitsknelpunt Bakel (-/- € 2 miljoen door leverantieproblemen van materialen) beide door verschuiving van kosten naar 2023. Verder worden door versnelling extra uitgaven verwacht voor Effluentverbetering rwzi Dinther (€ 2 miljoen), Renovatie rwzi 's-Hertogenbosch (€ 1 miljoen).

In het AB van 15 juli heeft het AB ingestemd met een aanvullend krediet van € 26,5 miljoen voor het investeringsproject renovatie en kwaliteitsverbetering RWZI Oijen. De uitgaven hiervoor worden niet eerder dan in 2023 verwacht en maken geen onderdeel uit van de prognose.

Exploitatie

Tabel 6: Saldo lasten en baten

Omschrijving	Begroting	Begrotings wijziging 2022	Begroting na wijzigingen 2022	Realisatie tm 30 juni 2022	Prognose	Afwijking	Afwijking
Totaal lasten	65.671		65.671	31.653	67.276	-1.605	-2%
Totaal baten	6.290		6.290	3.982	8.370	2.080	33%
Saldo lasten en baten	59.380		59.380	27.671	58.905	475	

Door de huidige energie- en grondstoffen crisis zijn de verwachte exploitatiekosten voor de afzet van slibkoek (€ 1,4 miljoen) en inkoop van hulpstoffen (€ 0,4 miljoen) significant toegenomen. Daarnaast vallen inkomsten van de SDE-subsidie (€ 0,2 miljoen) weg vanwege de hoge energieprijzen. In 2022 verwachten we geen meerkosten voor elektriciteit omdat dit al eerder was ingekocht, waardoor de prijzen vastliggen (voor het ingekochte volume). En als laatste neemt de inkoop van warmte van de afvalstoffendienst toe (€ 0,1 miljoen). Dankzij de extreme stijging van de energieprijzen zien we een significante stijging van de verkoop van biogas (€ 2 miljoen) en bijbehorende HBE-certificaten (€ 0,1 miljoen). Ook zorgt een gunstigere afrekening over 2021 van de SNB voor een voordeel van € 0,3 miljoen. Deze extra opbrengsten en lagere kosten compenseren de hogere kosten en zorgen ervoor dat de eindejaar verwachting naar de huidige inzichten budgetneutraal is.

Vanwege de hoge biogasprizen wordt nadrukkelijk gestuurd op de productie van zoveel mogelijk biogas en het zo nuttig mogelijk inzetten. Naar verwachting produceren we 400.000 Nm3 biogas meer dan begroot en nemen de afvalstoffendienst en Heineken ruim 550.000 Nm3 meer af dan verwacht. Door onze focus op de levering van ons biogas is de af te fakkelen hoeveelheid flink afgenomen.

5 Samen, duurzaam, slim en effectief

Diverse ontwikkelingen en activiteiten van het waterschap zijn programma-overstijgend en passen niet binnen de hiervoor beschreven programma's. Ze gaan over hoe wij willen werken en wat daarvoor nodig is: samen, duurzaam, slim en effectief.

5.1 Prestaties en activiteiten

Samen

- Er is veel in beweging als het gaat om de opgaven in ons beheergebied. Naast de voor ons bekende opgaven rondom waterveiligheid, klimaat, KRW en natuur liggen er grote maatschappelijke opgaven rond onder andere Stikstof/Natura2000, waterkwaliteit, landbouw, energietransitie, woningbouwopgave. De rijksoverheid probeert sinds het aantreden van het nieuwe kabinet in januari 2022 samenhang te brengen in al die opgaven en hier richting aan te geven. Hiertoe zijn diverse brieven van ministers verschenen en ook nog verschillende brieven aangekondigd. Veel ervan komt samen in het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Dit heeft in potentie veel invloed op het werk van het waterschap. De provincie krijgt een regie-rol rondom deze opgaven en ziet een belangrijke rol voor de "Gebiedsgerichte Aanpak (GGA)" als het aankomt op realisatie van deze opgaven.
- In ons gebied liggen 4 van de 17 GGA-gebieden in Noord-Brabant: De Vitale Peel, Strabrechtse Heide, Aa-dal Noord en Vlijmens Ven/Moerputten. In de gebiedsgerichte aanpak wordt in samenhang gewerkt aan doelstellingen voor natuur, water, stikstof, landbouw en meekoppelkansen voor bijvoorbeeld recreatie, woningbouw en energie. In de Vitale Peel is de provincie trekker. Wij zijn gestart met de uitwerking van het herstelplan sponswerking dat meer duidelijkheid moet gaan bieden over welke waterpeilen nodig zijn om de Natura2000 doelen te halen. In de Strabrechtse Heide is onder trekkerschap van Staatsbosbeheer een verkenning uitgevoerd en overzicht gecreëerd over het totaal aan opgaven. Vanuit dat overzicht zullen wij enkele deelprojecten verder brengen (onder andere Meerven en beekontwikkeling Kleine Aa). Wij trekken zelf de verkenningen voor Aa-dal Noord en Vlijmens Ven en omgeving. Beide verkenningen worden in het najaar afgerond en bieden zicht op welke opgaven er liggen en hoe we die opgaven gaan realiseren.
- In 2022 zetten we ook onze bestuurlijke en ambtelijke inzet voort in de diverse regionale netwerken, zoals de regio Noordoost-Brabant, de Metropoolregio Eindhoven en Brabantstad. We hebben onder meer een omgevingsagenda Zuidoost Brabant vastgesteld met de gezamenlijke opgaven en afspraken voor de komende jaren. In de eerste helft van 2022 zijn verschillende Verstedelijkings-strategieën en akkoorden ontwikkeld. Brabantbreed en voor de Stedelijke Regio 's-Hertogenbosch zijn dit nog concepten. Voor het stedelijk gebied Eindhoven en de Regionale Ontwikkelstrategie Eindhoven betreft het eindversies. Sterker dan voorheen zijn de ontwikkelprincipes 'bodem- en watersysteem als basis' en 'landschap en natuur groeien mee' als uitgangspunt geformuleerd. In de verdere uitwerking en daadwerkelijke toepassing (bijvoorbeeld bij aanwijzing van nieuwe bouwlocaties) moeten we nog wel borgen dat deze uitgangspunten overeind blijven.
- De Peel is begin 2021 definitief aangemerkt als 'NOVI-gebied': een aandachts- en voorbeeldgebied binnen de Nationale Omgevingsvisie. Hier werken rijk, provincies, gemeenten en waterschappen samen aan de gezamenlijke opgaven. De term NOVI wordt aangepast naar NOVEX (Nationale Omgevingsvisie Extra). Als bestuurlijke trekker van dit NOVEX gebied hebben wij in de tweede helft van dit jaar een belangrijke rol om het proces te gaan starten om tot een Ontwikkelplan voor het gebied te komen. Dit plan staat op gelijke hoogte met het Gebiedsplan dat de provincie moet ontwikkelen voor alle NPLG-opgaven.

Vorbereiding waterschapsverkiezingen maart 2023.

- Begin januari is een projectteam samengesteld om de waterschapsverkiezingen voor te bereiden. Vooruitlopend daarop is onze waterschapgrens in samenspraak met de collega waterschappen geactualiseerd en opgenomen in een afgestemd wijzigingsvoorstel dat aangeboden is ter vaststelling aan de Provincie. In september wordt de besluitvorming hierover verwacht.
- Voorts zijn in het eerste kwartaal 2 keer een reeks van 3 informatiebijeenkomsten georganiseerd voor aspirant bestuursleden. Hieraan hebben 60 personen deelgenomen. Het doel van deze bijeenkomst was om aspirant bestuursleden een goed beeld te geven van het waterschap en wat dat betekent voor het functioneren als bestuurslid. In het tweede kwartaal is in de commissie AFZ het draaiboek voor het verkiezingsproces en het plan van aanpak voor de communicatie rondom de verkiezingen gepresenteerd.

Duurzaam

- Klimaatverandering leidt tot forse weersextremen. Naast aanpassing aan weersextremen (klimaatadaptatie) werken we aan het terugdringen van emissies van broeikasgassen (klimaatmitigatie). Op termijn willen we hiermee de verergering van de weersextremen beperken. We zoeken hierbij vooral naar meekoppelkansen in de projecten zoals bij klimaatrobuuste beekdalen en KRW, verhoging grondwaterpeilen, bodemverbetering, vergroening en biodiversiteit, innovaties op het gebied van baggeren, verwerking van slib en maaisel (ook positief voor de circulaire doelen), bijdragen aan verduurzaming van de landbouw, emissieloos bouwen (CO₂ en stikstof) en bewust materiaalgebruik (biobased of circulair). Aa en Maas werkt aan de verzekerbaarheid van overstromingsrisico's. Er zijn bestuurlijke gesprekken gevoerd met een verzekeringsmaatschappij en de Unie van Waterschappen (UvW). Dit heeft geresulteerd in een discussie die eind september wordt gevoerd met de UvW.
- Een van de klimaatopgaven die bij de regio's is neergelegd, is de Regionale Energiestrategie (RES). In 2021 zijn de definitieve RES'sen 1.0 vastgesteld (met mogelijkheden en afspraken over grootschalige opwekking van energie, energiebesparing en per regio een Regionale Structuur Warmte) en in 2022/2023 zorgen gemeenten voor borging in de RES 2.0 danwel in een voortgangsrapportage. Onze activiteiten voor een energieneutraal waterschap in 2030 dragen bij aan de RES-doelstellingen. Als waterschap zorgen we voor input en denken we mee. Daarnaast zorgt dit ervoor dat we op de hoogte zijn en mogelijk kunnen aanhaken bij ontwikkelprojecten.
- Eind 2021 is de routekaart 2022-2027 'Naar een energieneutraal, klimaatneutraal en circulair waterschap in 2050 door het AB vastgesteld. De komende jaren zijn we bezig met de projecten waarmee we (op grond van een materiaalstroomanalyse) de grootste impact kunnen maken.
- In 2021 zijn we gecertificeerd op trede 3 van de CO₂-prestatieladder. De CO₂-prestatieladder is een kwaliteitsmanagementsysteem, bevat eisen aan wat we doen en ambitieuze doelen om certificering te kunnen behouden. De CO₂-prestatieladder helpt ons bij de bewustwording en het verder reduceren van de emissies van broeikasgassen. In oktober 2022 zijn de externe audits gepland, om certificering up-to-date te houden.
- In 2022 wordt de haalbaarheid voor warmteproductie bij de rwzi Aarle-Rixtel onderzocht. Ook wordt de verkenning voortgezet met betrekking tot TEO (thermische energie uit oppervlaktewater) uit de Dieze. In brede zin stimuleren en faciliteren we de toepassing van aquathermie. Dit doen we door kennis beschikbaar te stellen, heldere kaders te scheppen en brabantbreed een interactieve potentiekaart beschikbaar te stellen.
- De routekaart energie, klimaat en circulair is een dwarsdoorsnijdend 'waterschapsprogramma'. Daarom verwijzen we voor alle acties/projecten op de zuiveringen (aangaande energie, klimaat en circulariteit) naar hoofdstuk 4.

Slim: innovatief, digitaal, datagedreven waterbeheer

In ons nieuwe Waterbeheerplan 2022-2027 is 'Slim: innovatief, digitaal, datagedreven waterbeheer' één van de drie thema's die gaan over hoe wij onze doelen realiseren. Dat doen we door kennisontwikkeling, door digitaal te transformeren en door te innoveren.

In januari 2022 is de afdeling Waterdata en Informatie (WaDI) gestart. Deze afdeling levert concrete producten en ondersteuning om data en informatie onderdeel te maken van al onze processen en om zo het datagedreven waterbeheer te versnellen.

Duidelijk is dat “kennis” een schaars goed is. Mensen met kennis van data (datascientists, data-engineers, BI consultants, devops-engineers) en met kennis van agile werken (scrummasters) zijn veelgevraagd. Samenwerken, kennis inhuren en zelf ook steeds een interessante werkgever zijn en blijven zorgen voor een ingewikkeld spel om niet alleen ambities op korte termijn waar te kunnen maken maar er ook voor te zorgen dat er op de lange termijn voldoende expertise in huis is om dit te kunnen doen.

Naast onze ambities op het gebied van datagedreven werken is een belangrijk deel van onze opgave uiteraard ook dat ‘wat moet’: nieuwe wet- en regelgeving, zoals het gebruik van basisregistraties, de WOO (Wet open overheid), de aansluiting op MijnOverheid.nl en Single Digital Gateway.

Op het gebied van innovatie hebben de eerste helft van 2022 o.a. de volgende zaken gespeeld:

- **Droogte en klimaatadaptatie:** voor de rwzi Oijen is met regionale partners inmiddels een schetsontwerp gemaakt voor opwerking effluent tot industriewater voor de bedrijven in Oss. De proeven voor nabehandeling van effluent op rwzi Asten lopen nog t/m oktober. Tevens is een gebiedsbrede strategiestudie in uitvoering naar benutting van effluent van alle RWZI's.
- **Circulair en grondstoffen:** de voorbereidingen voor de pilot slibverwerking Torwash is in volle gang. Plaatsing zou eind 2022 gereed moeten zijn. Ook is het onderzoek met de WUR naar de inzet van maaisel voor insectenteelt inmiddels gestart (project ComySect, TKI-subsidie goedgekeurd).
- **Data science:** De eerste conceptversie van de ‘perceelwijzer voor burgers’ (de WaterWegWijs app) is inmiddels geproduceerd en wordt getest. Verder worden met de zes Peelgemeenten de eerste pilots gedaan naar een volledig datagestuurde afvalwaterketen. En tot slot is bij de zuiveringsregio's een pilot voorbereid met de toepassing van augmented- en virtual reality.
- **Energie:** de uitgewerkte casus voor waterstof bij de RWZI Oijen (en levering aan Oss) is helaas negatief uitgevallen (te duur en benodigde windenergie onzeker). Verder wordt gekeken naar de mogelijkheden voor opslag van elektrische energie.

Effectief

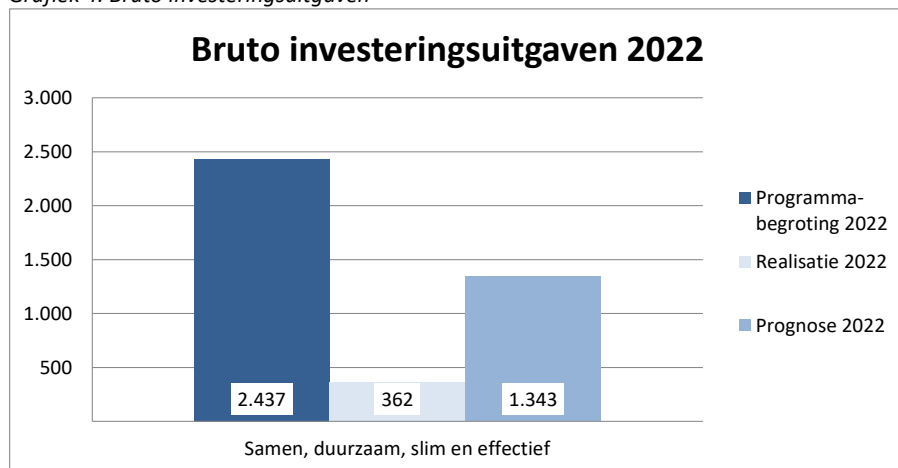
- Om de ambities uit het WBP 2022-2027 te kunnen waarmaken ontwikkelen we door. Dit doen we op alle vlakken. Als het gaat om de organisatie, dan zorgen we dat we de capaciteit op orde hebben. Zo zijn er enkele extra medewerkers gestart voor de HWBP-projecten, bij districten, een hydroloog en ecooloog en een projectleider. Tegelijkertijd zien we redelijk veel verloop binnen de organisatie en is het zaak om als organisatie een aantrekkelijke werkgever te blijven. Ook onze digitale tools ontwikkelen we door, met bijvoorbeeld de combinatie van iBabs, Djuma en My-lex die inmiddels goed draait. Ook is de upgrade van het projectinformatie-systeem (Programma in Beeld) inmiddels bijna afgerond. Als het gaat om het instrumentarium om de projecten buiten gerealiseerd te krijgen dan verwachten we dat er vanuit het rijk (vanuit het Nationaal Programma Landelijk gebied) en vanuit de provincie nieuwe instrumenten beschikbaar gaan komen (bijvoorbeeld ten aanzien van financiering van nieuwe verdienmodellen voor grondeigenaren). Binnen het waterschap werken we aan een grondstrategie die in de 2^e helft van 2022 wordt vastgesteld.
- Het werven van toezichthouders en handhavers is niet eenvoudig en om de continuïteit en de kwaliteit van de dienstverlening te borgen wordt waar mogelijk samengewerkt met ketenpartners, kennis ingehuurd en gewerkt aan een gericht opleidingsprogramma voor schoolverlaters, samen met een aantal waterschappen.

- Digitale instrumenten, zoals veranderdetectie op basis van satellietbeelden, maken toezicht en handhaving efficiënter. Door data te analyseren en te verrijken, kunnen we ons toezicht gericht uitvoeren en het naleefgedrag effectief beïnvloeden. Het proefproject gaat de derde en laatste fase in, om in 2023 te kunnen worden geïmplementeerd. Informatiemanagement levert hier een belangrijke bijdrage aan.
- De processamenwerking binnen de keten is bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet nog een uitdaging, bijvoorbeeld als het gaat om versnippering in mandaat en bevoegdheden. Dit vraagt ook in 2022 om intensieve afstemming en rondom indirecte lozingen verloopt de afstemming steeds beter. Met een sterkere inzet op preventie willen we bijdragen aan de bescherming van de fysieke leefomgeving en minder handhavend optreden.
- We zorgen ervoor dat we tijdig klaar zijn voor de Omgevingswet, die volgens de huidige planning januari 2023 in werking treedt. We bereiden ons onder meer voor op aanpassingen in processen en de besluitvorming over projecten. De processen en werkafspraken rondom Vergunning Eigen Dienst zijn nagenoeg rond, waarna dit ook voor het Projectbesluit vormgegeven wordt. Dit heeft onder andere impact op de vergunningverlening. Het waterschap kan doorgaans kiezen tussen het aanvragen van een Omgevingsvergunning bij de eigen dienst of het voorbereiden van een projectbesluit. Hierdoor stijgt het aantal vergunningaanvragen dat door de afdeling Planadvies & Vergunningen wordt behandeld. Mogelijk neemt ook het toezicht op eigen werken toe. Momenteel maken we inzichtelijk wat deze wijzigingen voor impact hebben. Daarbij werken meerdere afdelingen samen, zoals de districten, Grondzaken & Inrichting, Planadvies & Vergunningen, Ontwerp & Realisatie en Toezicht & Handhaving. Ook vanuit planadvisering worden nieuwe instrumenten ontwikkeld en processen aangepast om met inwerkingtreding van de Omgevingswet daadkrachtig te kunnen blijven blijven adviseren omtrent ruimtelijke ontwikkelingen.

5.2 Input begroting 2022

Investerings

Grafiek 4: Bruto investeringsuitgaven



De realisatiegraad over de eerste helft van het jaar bedraagt 15% (21% in 2021) van het bruto begrote investeringsvolume. De prognose is naar beneden bijgesteld tot 55% van het bruto investeringsvolume (€ 2,437 miljoen).

De uitgaven voor het project Zaakgericht werken blijven achter op de prognose; de uitgaven worden verwacht in de 2^e helft van dit jaar. Daarnaast kennen de uitgaven voor de kredieten vervangen vervoermiddelen en gereedschappen 2021 en 2022 vertraging in de uitlevering van materialen en auto's door o.a. mondiale chip tekorten.

In ons nieuwe ontwerp-WBP 2022-2027 is *Slim: innovatief, digitaal, datagedreven waterbeheer* een thema dat gaat over hoe wij onze doelen realiseren. Digitaal transformeren en innoveren maakt ook deel uit van investeringsprojecten als OMDISK. De overige investeringen voor dit programma hebben min of meer hetzelfde niveau als in de vorige periode.

Exploitatie

We hebben rekening gehouden met diverse mutaties die samenhangen met de activiteiten in dit hoofdstuk. Het gaat onder meer om toegenomen licentiekosten, de doorwerking van de bijgestelde begroting van Het Waterschapshuis, implementatie (en kosten) van diverse wet-en regelgeving, de onderhoudskosten van het zaakstelsel Djuma en de subsidieregeling Bebouwd gebied As50 en er lopen pilots met het werken met satellietbeelden. We hebben daarnaast rekening gehouden met extra capaciteit voor gebiedsinbreng vanuit districten, waterkwaliteit, communicatie, en data en informatie (Wadi).

6 Financiële toelichting

6.1 Inleiding

Binnen dit hoofdstuk wordt u geïnformeerd over de financiële voortgang van de Programmabegroting 2022 over de periode januari t/m juni en wordt de prognose naar het jaareinde gegeven. De voortgang betreft zowel de exploitatielasten, de investeringsuitgaven, de stand van zaken van de financiële risico's, de liquiditeitsprognose en de voortgang verbonden partijen.

6.2 Prognose van het resultaat

Er bestaat nog veel onzekerheid t.a.v. de eindejaarsverwachting omdat de financiële effecten van de inflatie voor ons waterschap nog niet duidelijk zijn. De inflatie is dit jaar tot recordhoogtes gestegen. Dit komt door de combinatie van een sterke stijging van de vraag naar goederen en diensten na de coronapandemie en achterblijvend aanbod door de verstoring in productieketens. Door de oorlog in Oekraïne zijn prijzen, met name die van energie, en daarmee de inflatie verder gestegen. Voor Aa en Maas lijkt de stijging van de prijzen (voor de cijfers tm juni) maar gedeeltelijk van toepassing. Aa en Maas heeft hogere prijzen voor energie en grondstoffen (chemicaliën) maar voor een (groot) gedeelte is de prijsstijging (nog) niet zichtbaar in de cijfers tm juni 2022. De prijsstijgingen worden bij waterzuiveringsbeheer gecompenseerd door de hogere opbrengsten voor biogas. De oorzaak dat prijsstijgingen nog niet zichtbaar zijn in de exploitatie oorzaak kan bijvoorbeeld liggen aan de lopende contracten met vaste prijzen en het uitblijven van diensten en vertraagde levering van goederen als gevolg van een personeels- en het grondstoffentekort.

Tabel 7: Prognose resultaat 2022

t/m juni (x € 1.000)	Begroting 2022	Prognose 2022	Afwijking prognose begroting	% afwijking prognose begroting	
Kapitaallasten	36.463	36.163	300	0,8%	V
Personeelslasten	47.383	47.574	-190	-0,4%	N
Goederen & diensten	57.091	57.800	-709	-1,2%	N
Bijdragen aan derden	9.586	10.687	-1.101	-11,5%	N
Onvoorzien	300	150	150	50,0%	V
Toevoegingen reserves	2.729	2.729	0	0,0%	=
Totaal lasten	153.552	155.103	-1.551	-1,0%	N
Financiële Baten	919	919	0	0,0%	=
Personeelsbaten	987	1.362	375	38,0%	V
Goederen en diensten aan derden	1.398	3.361	1.963	140,4%	V
Bijdrage van derden	4.924	4.924	0	0,0%	=
Geactiveerde lasten	7.409	6.639	-769	-10,4%	N
Onttrekkingen reserves	2.988	2.988	0	0,0%	=
Totaal overige baten	18.625	20.195	1.569	8,4%	V
Netto lasten (lasten minus overige baten)	134.927	134.908	19	0,0%	V
Waterschapsbelastingen	134.927	134.927	0	0,0%	=
Verwacht saldo 2022	0	19	19	Voordeel	
V = voordeel N = nadeel = begroting is gelijk aan prognose					

Toelichting

Voor 2022 wordt een voordelig exploitatieresultaat verwacht van € 19.000.

6.3 Lasten

Kapitaallasten

De kapitaallasten bestaan uit rente en afschrijving. De realisatie van de investeringsuitgaven in 2022 hebben (behalve de rente op het gemiddeld geïnvesteerd vermogen), nagenoeg geen effect op de kapitaallasten in 2022 maar op de begrotingsrealisatie van 2023 en verder.

De lagere kapitaallasten zijn ontstaan doordat de afschrijvingslasten in 2022 lager uitvallen. De boekwaarde per 01-01-2022 is lager doordat enkele investeringsprojecten niet zijn afgerond in 2021.

Personeelslasten

De eindejaarsverwachting voor personeelslasten laat een nadeel van € 190.000 zien. Dit nadeel is exclusief het overschot van € 375.000 op de personeelsbaten (opbrengst detacheringen). De totale "P-lasten", inclusief opbrengsten detacheringen, bedragen € 185.000 positief.

Voor 2022 is er een nieuwe cao nadat de vakbonden en de werkgevers hebben ingestemd met het akkoord. Het akkoord geldt met terugwerkende kracht per 1 januari 2022 en loopt tot en met 31 december 2022. Afgesproken is dat de lonen stijgen per 1 januari 2022 met 2% en per 1 juli nog eens met 1,75%.

In de prognose is rekening gehouden met de effecten van het cao-akkoord en de extra personeelslasten kunnen grotendeels opgevangen worden in de lopende begroting 2022 doordat vacatures, als gevolg van de krappe arbeidsmarkt, vertraagd ingevuld kunnen worden.

Goederen en diensten/bijdragen aan derden

Tabel *tm juni* 2022: de realisatie bedraagt 38,3%.

Tabel 8: Prognose goederen en diensten/bijdragen aan derden

Lasten goederen en diensten/bijdragen aan derden t/m juni (x 1.000)	Begroting 2022	Realisatie tm 30 juni 2022	Prognose	Afwijking prognose begroting
Duurzame gebruiksgoederen	1.803	1.321	1.851	-48
Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	4.544	1.920	5.055	-511
Energie	5.413	1.580	5.413	0
Huren en rechten	2.519	1.547	2.519	0
Pachten en erfpachten	4	2	4	0
Verzekeringen	364	272	364	0
Belastingen	69	63	69	0
Onderhoud door derden	20.149	5.720	20.299	-150
Overige diensten door derden	22.225	10.802	22.225	0
Totaal Goederen en Diensten	57.091	23.227	57.800	-709
Bijdragen aan bedrijven	1.191	0	1.191	
Bijdragen aan overheden	7.776	2.022	8.877	-1.101
Bijdragen aan overigen	619	294	619	
Totaal bijdragen aan derden	9.586	2.316	10.687	-1.101
Totaal overige lasten	66.676	25.543	68.486	-1.810

Watersysteembeheer verwacht op enkele onderdelen binnen de goederen en diensten een budgetoverschrijding van € 1.150.000. Vooralsnog wordt getracht dit binnen de bestaande budgetten op te vangen. Hieronder een korte toelichting op enkele van die onderdelen:

- Hogere kosten (€ 330.000) voor het verbeteren en onderhouden van de waterlopen, dit betreft met name vismigratie en het herprofilen van de waterlopen;

- Hogere kosten (€ 380.000) voor vervanging stuwen, het plaatsen van nieuwe stuwen en de aanpassingen aan peilregulerende kunstwerken zoals bijvoorbeeld spuisluis Crevecoeur, gemaal Gewande;
- Niet geraamde kosten (€ 350.000) voor calamiteitenbestrijding waterkering en -systeembeheer, dit betreft onder andere de herstelmaatregelen als gevolg van (graaf)schade door dassen en bevers naast de kosten voor bijvoorbeeld het ruimen van afval, stormhout en omgevallen bomen en vandalisme. Daarnaast worden kosten gemaakt voor de inzet van mobiele pompen bij de Sambeekse Uitwatering;
- Hogere afdelingskosten (€ 90.000) voor districtskantoor Raam als gevolg van het vergroten van de capaciteit van het luchtbehandelingssysteem. Uit recente metingen is gebleken dat niet wordt voldaan aan de gestelde eisen, ondanks de aanpassingen aan de ventilatie die vorig jaar zijn gedaan (kosten 2021: € 27.000).

Daarnaast zijn er een tweetal zaken waarvoor de gehele post onvoorzien van watersysteembeheer is ingezet. Dit betreft:

- Het luchtbehandelingssysteem van district Boven Aa (kosten € 90.000). In tegenstelling tot andere kantoren heeft de aanpassing als gevolg van coronamaatregelen pas begin dit begrotingsjaar plaats kunnen vinden. Hierdoor vallen deze niet begrote afdelingskosten hoger uit. Vorig jaar is voor dergelijke aanpassingen ook de post onvoorzien ingezet;
- Het op korte termijn treffen van noodmaatregelen door het aanbrengen van een tijdelijke dam met duiker bij twee bruggen van het landgoed Eyckenlust in Laarbeek (geraamde kosten € 60.000). Uit inspectie (bureauonderzoek, visuele inspectie en belastbaarheidsberekeningen) blijkt dat de bruggen in een slechte staat verkeren. Met het nemen van deze tijdelijke maatregelen komt meer tijd beschikbaar voor de nodige voorbereidingen en het uitwerken hiervan.

Waterzuiveringsbeheer verwacht een aantal mee- en tegenvallers die in deze Bestuursrapportage worden gerapporteerd. De voordelen compenseren naar verwachting de nadelen in zijn geheel, daarom wordt voor deze afwijkingen geen begrotingswijziging aangevraagd. De mee- en tegenvallers hebben direct of indirect betrekking op de veranderingen binnen de energie- en grondstoffenmarkt. De belangrijkste afwijkingen van de begrote kosten zijn de volgende:

- Op basis van de kwartaalrapportage I van de SNB wordt een nadeel verwacht op de kosten van de SNB van € 1.431.000. De afrekening van de SNB over 2021 viel echter € 330.000 lager uit dan waar in de Jaarstukken 2021 rekening mee was gehouden. Dit zorgt ervoor dat het nadeel in 2022 per saldo € 1.101.000 bedraagt;
- Voor de inkoop van hulpstoffen (chemicaliën) is € 392.000 extra nodig;
- De inkoop van restwarmte van de Afvalstoffendienst is naar verwachting € 120.000.

Overige mutaties

In 2022 zijn van een drietal verbonden partijen geactualiseerde bijdragen bekend geworden.

Voor de SNB geldt dat de kwartaalrapportage een nadelig effect van € 1.101.000 laat zien. Dit effect maakt onderdeel uit van de hierboven genoemde mutatie zuiveringsbeheer.

Voor de HWH-bijdrage van Aa en Maas betekent de geactualiseerde begroting een stijging van € 37.500 voor het jaar 2022 (totale bijdrage wordt € 1.231.381). Met deze extra bijdrage was geen rekening gehouden in de begroting 2022. De meerkosten kunnen worden opgevangen door onderschrijdingen op andere budgetten.

Voor de BSOB-bijdrage van Aa en Maas betekent de geactualiseerde begroting een stijging van € 48.127 voor het jaar 2022 (totale bijdrage wordt € 3.311.703) en blijft binnen de begroting. Voor 2022 was voor de BSOB-bijdrage een bedrag van € 3.315.000 begroot.

Bijdrage kosten basisregistratie WOZ en de kosten van de landelijke voorziening WOZ

Waterschappen betalen net zoals het Rijk en de gemeenten een bijdrage voor de uitvoering van de Wet WOZ, met name voor de waardering van gebouwde objecten door de gemeenten.

De Unie heeft, omdat zij de mening hebben dat de bijdrage van de waterschappen in verhouding tot die van de gemeenten en het Rijk te hoog is, vanaf 2016 ingezet voor een verlaging van deze bijdrage. Uit het Coalitieakkoord van het huidige kabinet Rutte IV bleek dat deze inzet succes heeft gehad: in deze kabinetsperiode 2022 t/m 2025 is jaarlijks € 10 miljoen beschikbaar gesteld om de waterschappen een korting te verlenen. Voor Aa en Maas betekent dit een verlaging van de kosten met € 406.000. Dit voordeel heeft betrekking op watersysteembeheer en ondersteunt en de verwachting dat de overschrijding van de kosten met € 1.150.000 bij watersysteembeheer opgevangen kunnen worden binnen de bestaande budgetten.

Onvoorzien

De post onvoorzien wordt ingezet ter dekking van de extra kosten die gemaakt moeten worden doordat de ventilatie op verschillende bedrijfsgebouwen (districten en zuiveringen) moet worden aangepast ter voorkoming van het onbedoeld verspreiden van COVID (en andere ziektes) via de lucht (-behandeling).

De inzet van de post onvoorzien hiervoor is conform de memo 'Actualisatie risico-inventarisatie i.v.m. Coronapandemie van 1 september 2020 waarin is aangegeven dat "een onderzoek is verricht naar de luchtbehandeling / ventilatiesystemen van de verschillende kantoren. Onderzocht wordt welke maatregelen getroffen moeten worden om weer te voldoen aan de eisen/richtlijnen. Bovendien kosten kunnen voorts nog worden gedekt uit de post Onvoorzien."

Daarnaast is er een bedrag van € 60.000 benodigd voor het treffen van noodmaatregelen voor een tijdelijke dam met duiker bij twee bruggen van het landgoed Eyckenlust in Laarbeek.

6.4 Baten

Tabel 13: Prognose overige baten

Baten t/m juni (x € 1.000)	Begroting 2022	Realisatie tm 30 juni 2022	Prognose	Afwijking prognose begroting
Financiële Baten	919	0	919	0
Personeelsbaten	987	285	1.362	375
Goederen en diensten aan derden	1.398	1.018	3.361	1.963
Bijdrage van derden	4.924	591	4.924	0
Geactiveerde lasten	7.409	2.107	6.639	-769
Interne verrekeningen/reserveringen	2.988	233	2.988	0
Totaal overige baten	18.625	3.949	20.195	1.569

Personeelsbaten

De prognose van de personeelsbaten vallen € 375.000 hoger uit, doordat meer personeel is gedetacheerd.

Goederen en diensten aan derden

Binnen de goederen en diensten zijn er meerdere mutaties die per saldo een voordeel opleveren. Dit nadeel moet samen met de mutaties van de kosten van waterzuivering worden betrokken en leiden niet tot een extra budgetvraag.

Voordelig:

- Door de stijging van de gasprijs worden € 2.012.000 meer opbrengsten uit verkoop van Biogas verwacht. Dit is overigens een conservatieve inschatting en is afhankelijk van de ontwikkeling van de gasprijs die op dit moment aan fluctuaties onderhevig is;
- De opbrengst voor de aan biogas gerelateerde HBE-certificaten stijgt met € 100.000;
- Er wordt € 48.000 subsidie ontvangen voor de inwerkingtreding van de WOO.

Nadelig:

- Er wordt € 197.000 minder SDE-subsidie ontvangen.

Geactiveerde lasten

Naar verwachting worden minder uren geactiveerd dan geraamd. Het nadeel bedraagt € 769.000. Dit is verklaarbaar doordat de realisatie van de investeringsprojecten achterlopen op de begrote uitgaven en dit effect is mede het gevolg van de coronacrisis en de oorlog in Oekraïne. De vertraging wordt ook veroorzaakt doordat externe partijen meer tijd nodig hebben bij de realisatie van investeringsprojecten. Daarnaast is er sprake van een ziekteverzuim onder werknemers die tijd schrijven op projecten.

Belastingopbrengsten

Tabel 14: Prognose belastingopbrengsten

Baten t/m juni (x € 1.000)	Begroting 2022	Realisatie tm 30 juni 2022	Prognose	Afwijking prognose begroting
Waterschapsbelastingen	134.927	50.367	134.927	0
Totaal baten	134.927	50.367	134.927	

De belastingopbrengsten zijn gebaseerd op door de BSOB aangeleverde cijfers.

In onderstaande tabel worden de tot en met juni gerealiseerde en opgelegde belastingopbrengsten gespecificeerd per belastingsoort.

Tabel 15: Realisatie belastingopbrengsten 2022

Belastingopbrengsten per categorie (x€1.000) tm juni 2022	Begroot (netto)	Opgelegd	Ontvangen	Verminderen (oa kijtschelding en vernietiging)	Openstaand	Invoerings opbrengsten
Watersysteemheffing Gebouwd	43.710	37.269	15.674	83	21.511	3
Watersysteemheffing ingezetenen	20.884	18.986	6.459	705	11.822	2
Watersysteemheffing Ongebouwd / Natuurterreinen	9.025	6.950	4.503	11	2.437	1
Watersysteem verontreinigingsheffing	230	64	4		60	0
Zuiveringsheffing Forfait bedrijven	19.918	16.800	10.978	244	5.579	0
Zuiveringsheffing Forfait Woningen	39.093	35.220	12.011	1.253	21.956	4
Zuiveringsheffing-verontreinigingsheffing bedrijf	2.067	1.534	737	241	556	3
Totaal belastingopbrengsten	134.927	116.823	50.367	2.537	63.920	13

Een actuele stand van de ontvangsten per 17 augustus laat zien dat inmiddels een bedrag van € 67.640.845 (€ 80.310.084 inclusief opbrengsten voorgaande jaren) is ontvangen.

De verwachting is dat het te ontvangen bedrag (debiteurensaldo) aan het eind van 2022 hoger zal zijn dan in voorgaande jaren. De BSOB geeft als reden hiervoor aan de vertraging van de aanslagoplegging van de per 1 januari 2022 ontstane nieuwe gemeente Land van Cuijk waarvoor de administraties van 5 gemeenten samengevoegd moeten worden.

Hierna wordt aangegeven wat de ontvangen belastingopbrengsten van het lopende jaar en voorgaande jaren zijn zodat beter inzicht verkregen wordt in het totaal van de belastingopbrengsten.

Tabel 9: Gerealiseerde belastingopbrengsten tot en met juni 2022

Ontvangen belastingopbrengsten per categorie (x€1.000) tm juni 2022	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016	Eerdere jaren	Totaal
Watersysteemheffing Gebouwd	15.674	3.037	71	28	1	1	1	1	18.813
Watersysteemheffing ingezetenen	6.459	2.211	19	6	1	1		1	8.697
Watersysteemheffing Ongebouwd / natuurterreinen	4.503	168	9	18	1				4.698
Watersysteem verontreinigingsheffing	4	173	6						183
Zuiveringsheffing				22					22
Zuiveringsheffing Forfait bedrijven	737	97	11	11	1				857
Zuiveringsheffing Forfait Woningen	12.011	4.320	34	15	2	1	1	1	16.385
Zuiveringsheffing-verontreinigingsheffing bedrijf	10.978	1.811	40	199	25	1	-4	1	13.050
Totaal belastingopbrengsten	50.367	11.817	190	297	30	4	-2	4	62.705

6.5 Weerstandsvermogen

In deze paragraaf worden alleen de gewijzigde, nieuwe en afgeronde risico's besproken. Voor een overzicht van de risico's die ongewijzigd zijn, wordt verwezen naar de Programmabegroting 2022 en het Jaarverslag 2021.

Weerstandscapaciteit

Waterschap Aa en Maas heeft een specifiek aangemerkte weerstandsreserve van € 3.350.000. Voor de bepaling van het weerstandsvermogen is gebruik gemaakt van een herijking van de risico-inventarisatie vanuit de jaarverslaglegging 2020, waarbij de geïnventariseerde risico's vertaald zijn naar financiële omvang op basis van kans en financiële impact.

Uitgaande van de kans van het optreden van risico's zijn 3 scenario's doorgerekend (optimistisch, gematigd en pessimistisch). Afhankelijk van het gekozen rekenscenario, is de totale financiële impact van de geïnventariseerde risico's, na het nemen van preventieve, repressieve en correctieve maatregelen als volgt.

Financiële impact van de risico's:

Scenario	Financiële omvang van alle risico's	Financiële weerstandsvermogen
Optimistisch	1.625.500	2,06
Gematigd	2.413.000	1,39
Pessimistisch	3.200.500	1,05

Een weerstandsvermogen <1 is dan als onvoldoende te kwantificeren. Een weerstandsvermogen >1 is dan als voldoende aan te merken. Geconcludeerd kan worden dat de specifieke weerstandsreserve van € 3.350.000 toereikend is voor de geïnventariseerde risico's.

Naast de specifiek aangemerkte weerstandsreserve kunnen de volgende aspecten ook meegenomen worden waardoor de werkelijke financiële weerstandscapaciteit hoger is dan € 3.350.000

- Overige algemene reserves;
- Het vermogen om extra inkomsten te genereren door het verhogen van de belastingen;
- Het vermogen om uitgaven te verminderen door middel van bezuinigingen/temporiseren (creëren van extra begrotingsruimte).

Conclusie

De specifieke gevormde weerstandsreserve van € 3.350.000 is toereikend voor de geïnventariseerde risico's. Hoewel er geen risico's volledig zijn afgerond, zijn de bestaande risico's en getroffen beheersmaatregelen wel herijkt.

Gewijzigde reeds openstaande risico's

Aanleg ecologische verbindingszone

In 2019 heeft de provincie Noord-Brabant vanuit het Groen Ontwikkelfonds Brabant (GOB) de subsidie verleend voor de aanleg van EVZ's. Vergoeding voor de waterschappen betreft 50% en voor gemeenten 75%. Nu het merendeel van de in de beschikking verleende EVZ-trajecten in uitvoer zijn genomen, is er meer duidelijk over de uitvoeringskosten voor verwerving alsmede voor inrichting. Duidelijk is dat de maximale vergoedingsnorm voor inrichtingskosten, zijnde € 50.000 p/ha, niet toereikend is. Het waterschap is met de provincie Noord-Brabant in gesprek om hiervoor oplossingen te bedenken. Door de hogere uitvoeringskosten op inrichting en verwerving bestaat een risico dat gemeenten alsnog afzien van deelname in de opgave tot realisatie van EVZ's in hun gebied. Mocht realisatie achterblijven, dan is een verlenging van drie jaar van de projectperiode mogelijk.

Graverij door dieren

Met de sterke toename van het aantal bevers en dassen neemt ook de bedreiging toe voor de waterveiligheid (bijvoorbeeld graverij) en het watersysteem (bijvoorbeeld het bouwen van dammen). Samenhangend daarmee nemen de kosten toe voor preventieve- en herstelmaatregelen aan de keringen evenals de kosten voor beheer en onderhoud aan het watersysteem. Alhoewel naar verwachting structureel van aard kunnen de kosten jaarlijks sterk variëren. De geschatte kosten op jaarbasis bedragen structureel € 300.000 (exploitatie). Daarnaast verwachten we de komende jaren extra investeringen te doen.

Calamiteiten/handhavingszaken

Het waterschap loopt het risico op onvoorziene kosten die handhavingszaken met zich meebrengen. Denk aan het opruimen van afvalstoffen (onder andere drugsafval) en herstelkosten bij calamiteiten waarbij de kosten niet op derden verhaald kunnen worden. In de eerste helft van 2022 zijn er geen drugsdumpingen, lozingen of calamiteiten geweest waarvan de dader niet kon worden achterhaald om de kosten te verhalen.

Risico's rond renovatie rwzi 's-Hertogenbosch

Technologie

De beoogde innovatieve technologie waarmee de aannemer heeft ingeschreven, functioneert niet op de rwzi 's-Hertogenbosch.

Contract

Doordat de beoogde technologie niet functioneert op rwzi 's-Hertogenbosch kan de aannemer het werk niet kunnen opleveren. Op 14 september 2020 heeft een kort geding plaatsgevonden waarin het waterschap eist dat de aannemer een ontwerp indient waarmee de rwzi aan de eisen gaat voldoen. Dit kort geding heeft het waterschap gewonnen. De aannemer heeft hoger beroep aangetekend, dat op 4 april 2021 heeft plaatsgevonden. De eisen van de aannemer in het hoger beroep zijn afgewezen.

Parallel loopt de bodemprocedure, die voornamelijk gaat over de contractuele schades en boetes. De zitting heeft op 22 maart 2022 plaatsgevonden. Vonnis zal op z'n vroegst medio 2022 gewezen worden.

Eind 2021 heeft Besix zijn organisatiestructuur gewijzigd waardoor het waterschap het risico loopt dat als de vordering wordt toegewezen deze in een "lege" BV terecht is gekomen. Daarom heeft het waterschap in Nederland conservatoir beslag gelegd op projecten van Besix. Besix heeft op zijn beurt een bankgarantie verstrekt die dekking verleent voor een deel van onze vordering. Daarmee is het conservatoir beslag opgeheven.

Op 30 mei is de zitting geweest in Brussel waarbij het waterschap aanvullende zekerheid eist van Besix om dekking voor de gehele vordering (minus de verkregen bankgarantie) te creëren. De uitspraak volgt naar verwachting medio 2022.

Naast het juridische traject vinden gesprekken plaats in het kader van een mogelijke minnelijke schikking. Gezien de opstelling van Besix is het niet te verwachten dat daaruit een rechtmatige en acceptabele schikking volgt.

Onze sterke juridische positie op basis van het contract biedt vertrouwen in de uitkomsten van dat traject.

Legionella

In het tweede kwartaal van 2022 is de doseerinstallatie in bedrijf genomen waarmee in de output van de Demon-installatie de legionellabacteriën afgedood worden.

Geur

Medio 2022 zijn nog een paar kleinere restgeurbronnen aangepakt, waaronder de afzuiging en behandeling van het ontvangwerk. De kosten voor deze installatie worden in de bodemprocedure ten laste van de aannemer ingebracht.

Afwerkpunten

Omdat de aannemer het werk zo goed als verlaten heeft pakt het waterschap een aantal zaken op die bij het werkpakket van de aannemer horen. Dit zaken die uit een Validatie&Verificatie proces zijn gekomen die we door een extern adviesbureau hebben laten uitvoeren. Eind 2022 zijn deze zaken afgewerkt. De kosten voor deze installatie worden in de bodemprocedure ten laste van de aannemer ingebracht.

Risico's SNB

SNB is door haar maatschappelijke functie en met haar ondernemende bedrijfsvoering blootgesteld aan strategische, operationele, financiële en compliance risico's. Risicomanagement is daarom een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering. Het nemen van risico's is inherent aan ondernemen. Door een bewuste afweging te maken tussen doelstellingen en de risico's die SNB bereid is te nemen, streeft SNB naar een bestendige en maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering. Dit betekent dat SNB maximaal een laag tot gematigd risico accepteert. Het risicomanagementsysteem van SNB heeft tot doel significante risico's te identificeren, de realisatie van doelstellingen te bewaken en het naleven van relevante wet- en regelgeving te waarborgen. Het risicomanagement is geïntegreerd in de gehele bedrijfsvoering en de planning- en controlecyclus. In de keten zullen partijen afstemming moeten gaan zoeken om sub-optimalisaties in de keten te vermijden. Waterschap Aa en Maas tracht deze afstemming met SNB en de overige aandeelhouders te vinden.

Fiscale risico's

Zoals aangegeven in de risicoparagraaf van de jaarrekening 2021 van het waterschap heeft de Belastingdienst de afspraken uit 2010 over de toepassing van de BTW-koepelvrijstelling per 1 januari 2021 opgezegd, waarbij de Belastingdienst heeft aangegeven dat onder bepaalde voorwaarden de vrijstelling gecontinueerd kan worden. SNB past vanaf 2021 deze voorwaarden toe. De Belastingdienst heeft aangegeven niet langer afspraken hierover schriftelijk te willen vastleggen in een vaststellingsovereenkomst, zoals in het verleden wel het geval was. Ook over 2022 past SNB deze voorwaarden toe. Het is nog onduidelijk of de Belastingdienst de handelwijze voor 2021 volgt. Het niet kunnen toepassen van de koepelvrijstelling over 2021 leidt tot een extra BTW-last bij de aandeelhouders over 2021 van € 1 miljoen.

Bedrijfsvoeringsrisico

SNB heeft voor het op- en afstoken van de verbrandingsovens aardgas nodig, alsmede om tijdens de verbranding de ovens op temperatuur te houden. Een mogelijk tekort aan aardgas kan daarom gevolgen hebben voor de bedrijfsvoering. Een onderzoek naar een alternatief is opgestart. De verwachting is dat een alternatief niet voorhanden is. In dit kader is, via de Vereniging Afvalbedrijven, nogmaals het vitale belang van de slibverwerking in Nederland onder de aandacht gebracht van de minister van Klimaat en Energie.

PFAS in waterbodems

PFAS blijft een ongrijpbare stofgroep. Het is moeilijk te voorspellen waar we PFAS in de waterbodem aantreffen. Dit maakt dat de afvoerkosten per jaar enorm kunnen verschillen, al naar gelang er wel of geen hoge PFAS-waarden in de waterbodem worden aangetroffen. Voor 2022 is het aantal te baggeren trajecten waarbij de PFAS-toepassingsnorm wordt overschreden erg gering. Het is daarom

de verwachting dat deze met PFAS verontreinigde trajecten binnen de exploitatiebegroting kunnen worden uitgevoerd.

Coronacrisis

De uitbraak van het coronavirus eind december 2019/begin 2020 heeft grote impact gehad op de bedrijfsvoering van het waterschap. Het waterschap heeft de risico's als gevolg van de coronacrisis uitgebreid geïnventariseerd en beheersmaatregelen getroffen om uitvoering te kunnen blijven geven aan de primaire wettelijke taken rekening houdende met de beperkende maatregelen en omstandigheden. Inmiddels zijn in 2022 (nagenoeg) alle beperkende maatregelen opgeheven.

Geconstateerd kan worden dat het waterschap over 2020 en 2021 minder belastinginkomsten heeft ontvangen als gevolg van de toen geldende beperkende maatregelen die verband hielden met de coronacrisis. Het betreft met name minder opbrengsten zuiveringsheffing van bedrijven (en in mindere mate ook meer aanvragen voor kwijtschelding, meer oninbaar-verklaringen en minder opbrengsten van invordering). De unie heeft samen met de andere koepels van de decentrale overheden gesproken over een mogelijke compensatie van het Rijk voor de nadelige financiële effecten van de coronacrisis. De grondslag voor een eventuele compensatie is gelegen in de actieve invulling die de waterschappen hebben gegeven aan de oproep van het kabinet om inwoners en bedrijven zoveel mogelijk financieel te ontzien en daarmee hebben de waterschappen bijgedragen aan een breder maatschappelijk belang. In overleg met het kabinet is de toezegging gedaan dat de waterschappen compensatie kunnen krijgen voor de inkomstenderving als gevolg van de coronacrisis over de jaren 2020 en 2021. Op dit moment inventariseert de Unie bij de waterschappen de gedeelde inkomsten als gevolg van de coronacrisis. De Unie zal zorgen voor het gebundeld indienen van een verzoek tot coronacompensatie bij de ministeries van BZK en Financiën.

Stijging projectkosten door prijsstijgingen op de grondstoffenmarkt

Door een tekort aan grondstoffen (door COVID-19), te kort aan personeel en de hoge prijs van ruwe olie is de productie en levering van bepaalde producten vertraagd en soms tijdelijk tot stilstand gekomen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om kunststoffen, elektrotechnische onderdelen (tbv automatisering), metalen en hout. Hierdoor kunnen aannemers de prijzen niet meer garanderen. En gaan ze over op dagprijzen voor hun materialen. Het effect is dat kosten voor ons omhooggaan (bijvoorbeeld voor kunststoffen met 80%). Omdat het hier overmacht betreft, mogen de aannemers hun prijzen in veel gevallen ook verhogen.

Ook wanneer er al een aanbidding ligt en een project al is aanbesteed. Hierdoor zullen ook de levertijden langer worden. De stijging van kosten kan per project sterk verschillen en is moeilijk te voorspellen, maar kan oplopen tot tientallen procenten van de totale projectbegroting. Het is onduidelijk bij welke projecten dit zich voordoet. Projecten waarbij veel materialen en automatiseringen worden gebruikt lopen het grootste risico. Temporiseren om minder financieel risico te lopen zou betekenen dat de doelstellingen vanuit de begroting en het WBP direct in het gedrang komen. Temporiseren leidt hierbij ook tot verliezen in efficiëntie en kan leiden tot beperking van de kapitalisering van de personele inzet en daarmee toename van de exploitatiekosten en effect hebben op andere contracten (zoals ingenieursdiensten). Daarom is besloten om niet te temporiseren. We investeren continu in onze assets en realiseren projecten in zowel hoogconjunctuur als laagconjunctuur. Met de doorlooptijd van de meeste projecten is hier niet direct op in te spelen en met de spreiding ervaren wij zowel voordelen als soms ook nadelen. Om de vaart in de realisatie van projecten te houden is in de AB-vergadering van 10 juni 2022 besloten om de bevoegdheid van het Dagelijks Bestuur op het vlak van kredietoverschrijdingen tijdelijk voor de boekjaren 2022 en 2023 te verruimen: Een overschrijding van een krediet met maximaal 35% tot een maximum van 1.000.000 euro is zonder voorafgaande toestemming van het AB toegestaan (mits deze overschrijding wordt veroorzaakt door prijsstijgingen als gevolg van marktontwikkelingen én deze overschrijding achteraf aan het algemeen bestuur wordt gerapporteerd).

Fluctuaties energieprijzen

De energiemarkt is volop in beweging. In 2022 zijn de gasprijzen (TTF), na een sterke stijging eind 2021, blijvend hoog maar niet stabiel tussen de circa € 80 per MWh en € 130 per MWh. De opbrengsten uit de verkoop van biogas stijgen daardoor ook. In de begroting en in deze bestuursrapportage zijn de verkoopopbrengsten conservatief ingeschat. De kans bestaat dus dat ook in het tweede halfjaar de opbrengsten hoger zullen zijn. Daar staat tegenover dat het SDE-subsidierecht met betrekking tot het biogas naar verwachting in 2022 helemaal verdwijnt.

Nieuwe ontstane risico's

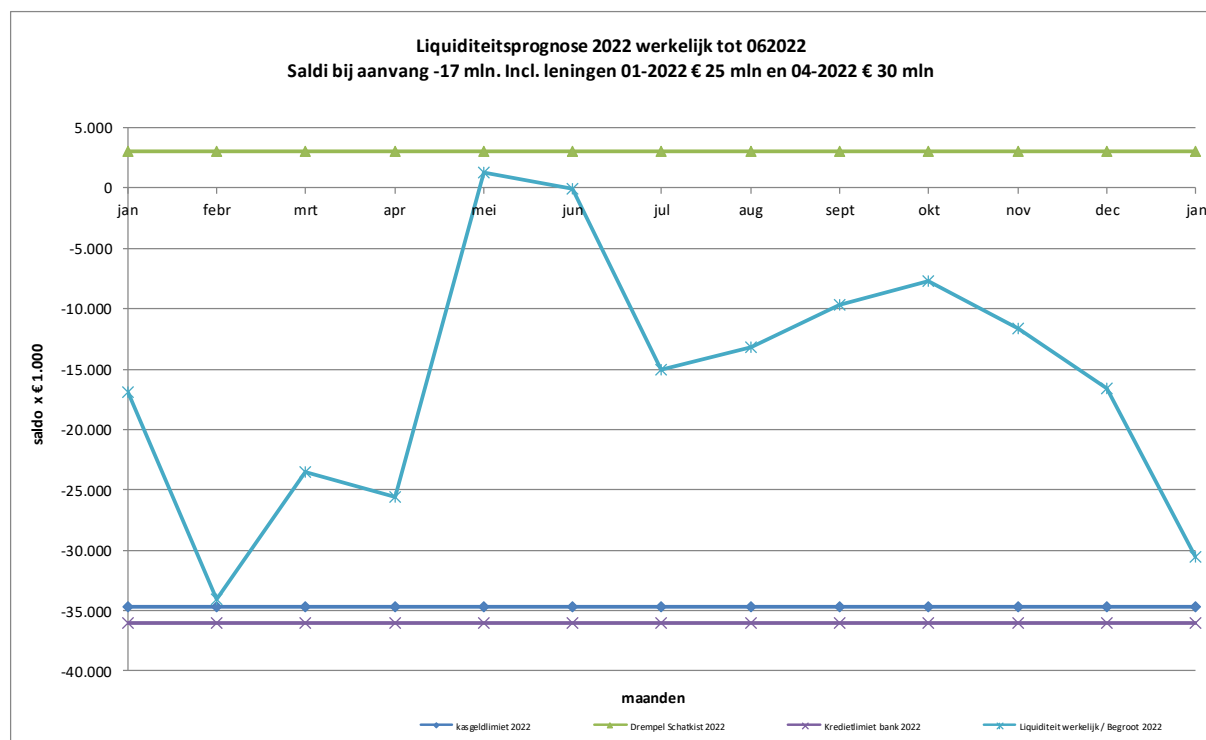
Geen.

Afgeronde risico's

Geen.

6.6 Treasuryparagraaf / liquiditeitsprognose

De liquiditeitsprognose is vervaardigd om adequaat op de lopende ontwikkelingen ten aanzien van de kapitaalmarkt te kunnen reageren. De liquiditeitsprognose 2022 is gebaseerd op de Programmabegroting 2022 aangevuld met recente ontwikkelingen op het gebied van investeringen. Bij het opstellen van de liquiditeitsprognose voor de maanden juli tot en met december 2022 (tot en met juni is werkelijk) is rekening gehouden met ramingen van de uitgaven voor de investeringen. De verwachting dat de belastingopbrengsten uitkomen op het begrote bedrag is nog actueel. In de begroting is rekening gehouden met het aangaan van een lening(en) aan het begin van het jaar. Deze leningen zijn respectievelijk op 01-02-2022 € 25 miljoen met een rentepercentage van 0,705% en op 12-04-2022 € 30 miljoen met een rentepercentage van 1,69% afgesloten. Deze 2^e lening is eerder afgesloten dan noodzakelijk in verband met de sterk oplopende rente.



6.7 Verbonden partijen

Met betrekking tot de verbonden partijen volgt alleen voor de noemenswaardige informatie een korte omschrijving van stand van zaken tot en met juni.

In de periode tot en met juni hebben zich bij onderstaande verbonden partijen (beperkte) beleidsmatige en/of financiële mutaties voorgedaan. Voor een volledig overzicht van de verbonden partijen verwijzen wij naar de Programmabegroting 2022 waarin een actueel overzicht van de verbonden partijen is opgenomen.

1. *NV Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)*

In de AvA van 3 juni 2021 is het Jaarverslag/Jaarrekening 2021 vastgesteld (deze treft u aan als bijlage bij het Bestuursverslag t/m juni 2022 van het waterschap). Op basis van een eind maart 2022 van SNB ontvangen voorlopige jaarrekening 2021 is in de Jaarrekening 2021 van het waterschap € 6.061.000 aan slibverwerkingskosten opgenomen. De definitieve Jaarrekening 2021 van SNB geeft voor Aa en Maas € 5.731.000 aan slibverwerkingskosten. De positieve afwijking komt doordat bij SNB pas in de loop van april 2022 bekend was dat over 2021 alsnog SDE-subsidie wordt ontvangen, daar waar in eerste instantie gezien de hoge energieprijzen de verwachting was dat er geen SDE-subsidie zou worden ontvangen. Voor Aa en Maas ontstaat hierdoor een in boekjaar 2022 te verantwoorden voordelig afrekenverschil over 2021 van € 330.000 op de slibverwerkingskosten.

Zoals aangegeven in de tweede kwartaalrapportage 2022 van SNB (deze treft u evenals de eerste kwartaalrapportage 2022 aan als bijlage bij het Bestuursverslag t/m juni 2022 van het waterschap) heeft SNB de eerste 6 maanden van 2022 ongeveer 17.200 ton meer slib aangeleverd gekregen dan verwacht. Dit komt vooral doordat waterschap De Dommel in het tweede kwartaal vanwege een technische storing op de Energiefabriek 11.000 ton extra slib heeft aangeleverd. In het eerste kwartaal was er juist minder slibaanbod vanuit de vaste klanten. Om de bezetting van de slibverbrandingsinstallatie (SVI) op peil te houden heeft SNB in het eerste kwartaal ruim 10.000 ton slib van industriële partijen kunnen verwerken. Vanwege de extra aanvoer vanuit De Dommel verwacht SNB dit jaar ongeveer 3.800 ton extern te moeten verwerken en is de verwachting dat ultimo 2022 de eindvoorraad hoger is dan begroot. Gedurende het eerste halfjaar van 2022 waren de beschikbaarheid van de SVI en het verwerkte aantal tonnages beter dan de doelstelling. Een doelstelling van de huidige aandeelhouders is om meer waterschappen te laten toetreden als aandeelhouder in SNB. Inmiddels hebben twee waterschappen uitgesproken aandeelhouder te willen worden. Later dit jaar volgt hierover een separaat bestuursvoorstel. Op basis van de eerste 6 maanden verwacht SNB vooralsnog dat over geheel 2022 de kosten voor de aandeelhouders ongeveer € 2,8 miljoen hoger uitvalt dan begroot. Dit komt vooral door de sterk gestegen marktprijzen voor chemicaliën en de fors gestegen energie- en brandstofprijzen.

Voor Aa en Maas geldt dat er voor geheel 2022 een slibaanvoer is begroot van 76.166 ton. Op basis van de werkelijke aanlevering over de eerste 6 maanden komt de prognose uit op circa 76.200 ton. Wat de slibverwerkingskosten over 2022 betreft wordt een nadelig resultaat verwacht van circa € 1,2 miljoen. Dit komt doordat in de begroting van Aa en Maas een budget voor slibverwerkingskosten is opgenomen op basis van een in augustus 2021 van SNB ontvangen concept-begroting. Ten tijde van het opstellen van onze begroting was er nog geen sprake van stijgende energieprijzen en oplopende inflatie. In de in november 2021 door SNB opgestelde definitieve begroting voor 2022 is al wel rekening gehouden met stijgende prijzen en inflatie. De hogere slibverwerkingskosten over 2022 van € 1,2 miljoen kunnen deels worden gecompenseerd door het positieve afrekenverschil over 2021 van ruim € 0,3 miljoen, waardoor per saldo een nadeel wordt verwacht van bijna € 0,9 miljoen.

2. AQUON

Het algemeen bestuur van AQUON heeft op 3 maart 2020 unaniem besloten tot centralisatie van AQUON's laboratoria door middel van nieuwbouw van een eenlaags-pand op een centrale locatie. Het algemeen bestuur van AQUON heeft op 29 maart 2021 besloten het nieuw te bouwen laboratorium te gaan vestigen in de gemeente Houten.

Nadat het algemeen bestuur van AQUON in 2021 een krediet beschikbaar heeft gesteld voor de grondaankoop in Houten heeft zij op 4 juli 2022 een realisatiekrediet beschikbaar gesteld voor de bouw van het nieuwe bedrijfsgebouw. Vooralsnog wordt uitgegaan dat AQUON eind 2024 kan verhuizen naar de nieuwbouwlocatie.

3. Belastingssamenwerking Oost-Brabant (BSOB)

Zoals aangegeven in de Bestuursrapportage 1 2022 (deze treft u aan als bijlage bij het Bestuursverslag t/m juni 2022 van het waterschap) heeft BSOB ook dit jaar weer de goedkeuring van de waarderingskamer ontvangen (4 sterren). Het opleggen van de belastingaanslagen verloopt conform de verwachtingen. Na een forse afname in het aantal WOZ-bezwaren vorig jaar, is het aantal ontvangen WOZ-bezwaren in 2022 ten opzichte van 2021 met ongeveer 25% toegenomen. De uittreding van gemeente Sint Anthonis en de samenvoeging van de deelnemers Uden en Landerd zijn prima verlopen.

4. Nederlandse Waterschapsbank (NWB)

In de AvA van 14 april 2022 is het besluit genomen om van de totale winst over 2021 van € 121 miljoen een bedrag van € 50 miljoen aan dividend uit te keren. Ten aanzien van de vooruitzichten voor 2022 verwacht de bank op dezelfde maatschappelijke en duurzame wijze als afgelopen jaar te kunnen voorzien in de financieringsbehoefte van de Nederlandse publieke sector. De bank is voorzichtig in de verwachting voor de nettowinst in 2022 mede vanwege onzekerheden in verband met geopolitieke ontwikkelingen. Vooralsnog heeft de oorlog in Oekraïne, en de doorwerking daarvan op de internationale kapitaalmarkt, weinig tot geen negatieve impact op de bank.

5. Het Waterschapshuis (hWh)

Het koersplan van hWh loopt eind 2022 af. Om input op te halen voor het te herijken koersplan zijn in maart vijf digitale bijeenkomsten gehouden met AB-hWh, OGT (opdrachtgeverstafel bestaande uit directeuren van de waterschappen), en andere stakeholders binnen de waterschappen. Tijdens de bijeenkomsten stonden 3 onderwerpen centraal:

1. Ondersteunen Digitale Transformatie;
2. Leveren basisdiensten;
3. Doorontwikkeling huidige sturing.

Op dit moment worden de uitkomsten van de digitale bijeenkomsten uitgewerkt. Op 14 juli volgt er een strategische sessie met bestuur van hWh en OGT.

6. BHIC (Brabants Historisch Informatiecentrum)

Het Rijk heeft besloten per 1 januari 2024 bestuurlijk terug te treden uit alle 11 RHC's (Regionale Historische Centra), waaronder het BHIC. Na uittreding blijft het BHIC de overgebrachte analoge (papieren) rijksarchieven beheren en zal de bijdrage hiervoor blijven bestaan. Ten gevolge van het uitreden van het Rijk zal de gemeenschappelijke regeling BHIC aangepast moeten worden en zal de bestuursamenstelling van het BHIC wijzigen. Hiervoor zal t.z.t. conform de Wet gemeenschappelijke regelingen een zienswijzeprocedure doorlopen worden.

Het BHIC heeft een eigen e-depot aangeschaft. Tot nu toe betalen deelnemers van de GR BHIC nog geen bijdrage voor het e-depot. Vanaf 2024 gaat het BHIC het e-depot opnemen in de deelnemersbijdrage en wordt toegevoegd naar een kostendekkend tarief in 2027. Voor Aa en Maas betekent dit dat onze bijdrage zal stijgen van € 121.100 in 2023 naar € 145.200 in 2027 (exclusief inflatiecorrectie).

7. Aquaminerals

Het aantal waterschappen dat aandeelhouder wordt van Aquaminerals stijgt gestaag. Inmiddels is ook Delfland per 1 juli jl. toetreden en bereiden een aantal waterschappen zich nu voor op toetreding.

6.8 Investerings

Als bijlage bij deze Burap zijn overzichten opgenomen, voor de zuiveringsprojecten en voor de projecten van watersysteembeheer, waarin de status wordt weergegeven van de grootste inrichtings-projecten. Inzicht wordt gegeven over de mijlpalen (doelrealisatie en impact) en financiën.

De in de Begroting 2022 opgenomen investeringen zijn de bruto investeringen waar de realisatie tegen wordt afgezet.

Vanaf 2020 wordt ook op een andere manier over de realisatiegraad van de investeringen gerapporteerd. De investeringen zijn dan geschoond van de post onvoorzien en het aanbestedingsvoordeel. Deze andere manier sluit aan bij de wijze waarop de kapitaallasten zijn doorberekend in de diverse programma's. Doordat de realisatie wordt vergeleken met de doorberekende kapitaallasten in de begroting wordt de vergelijking tussen de begrote investeringen en realisatie reëler weergegeven. Gebaseerd op de realisatiecijfers over 2022 laat onderstaand overzicht zien welke invloed dit heeft op de realisatiegraad van de investeringen.

De realisatie van de investeringsuitgaven wijkt op dit moment niet veel af van de programmabegroting. Zowel wanneer wordt gekeken naar het aandeel in de bruto investeringen voor 2022 (€ 108,590 miljoen) alsook het aandeel in de gecorrigeerde bruto investeringen (doorberekende kapitaallasten) van € 77,664 miljoen.

De verwachting is dat in de tweede helft van dit jaar het percentage van 47% wordt opgetrokken tot een totale realisatiegraad van 102% (systematiek doorberekende kapitaallasten).

Het programma Klimaatbestendig en gezond watersysteem loopt in vergelijking met de andere programma's wat achter op de realisatie; de actuele ontwikkelingen rondom de stikstofproblematiek spelen hierbij ook een rol. De presentatie over de grondstrategie "Sturen op grond" in het AB van 15 juli heeft informatie gegeven over de werkwijze en knelpunten in de omvang van de grond gerelateerde opgave.

De coronacrisis is voor een gedeelte debet aan het feit dat investeringsprojecten niet gestart kunnen worden of dat de realisatie achterblijft bij de prognose. Enkele investeringsprojecten laten een vertraagde uitvoering van de uitvoering zien. Reden hiervoor zijn naast de huidige economische omstandigheden waarin wij ons bevinden als gevolg van de oorlog in Oekraïne ook dat de benodigde gronden niet altijd verworven kunnen worden en tenslotte speelt de beschikbaarheid van personeel in negatieve zin ook een rol.

De werkelijke realisatie van investeringsuitgaven tot en met 30 juni valt in 2022 2% lager uit dan in 2021 in vergelijking over dezelfde periode (systematiek aandeel bruto investeringen). Hierbij moet worden opgemerkt dat de opgave voor 2022 aanzienlijk hoger is dan die van 2021 (€ 108,59 miljoen versus € 76,565 miljoen).

Tabel 10: Bruto investeringsuitgaven 2022 (* € 1.000)

Programma's (bedragen * € 1.000)	Aandeel in bruto- investerings- 2022	Aandeel gecorrigeerde bruto investerings- 2022	Realisatie 2022 t/m per 6	Prognose Bestuursrap- portage 2022	Realisatie in %	Prognose in %
Waterveiligheid	29.049	21.805	12.847	23.678	59%	109%
Klimaatbestendig en gezond watersysteem	40.400	28.684	10.878	26.539	38%	93%
Schoon water	36.705	25.419	12.489	33.209	49%	131%
Samen, duurzaam, slim en effectief	2.437	1.757	362	1.343	21%	76%
Totaal bruto	108.590	77.664	36.576	84.770	47%	102%

De realisatie van de investeringsuitgaven wijkt op dit moment niet veel af van de programmabegroting. Zowel wanneer wordt gekeken naar het aandeel in de bruto investeringen voor 2022 (€ 108,590 miljoen) alsook het aandeel in de gecorrigeerde bruto investeringen (doorberekende kapitaallasten) van € 77,664 miljoen.

De verwachting is dat in de tweede helft van dit jaar het percentage van 47% wordt opgetrokken tot een totale realisatiegraad van 102% (systematiek doorberekende kapitaallasten).

Het programma Klimaatbestendig en gezond watersysteem loopt in vergelijking met de andere programma's wat achter op de realisatie; de actuele ontwikkelingen rondom de stikstofproblematiek spelen hierbij ook een rol. De presentatie over de grondstrategie "Sturen op grond" in het AB van 15 juli heeft informatie gegeven over de werkwijze en knelpunten in de omvang van de grond gerelateerde opgave.

De coronacrisis is voor een gedeelte debet aan het feit dat investeringsprojecten niet gestart kunnen worden of dat de realisatie achterblijft bij de prognose. Enkele investeringsprojecten laten een vertraagde uitvoering van de uitvoering zien. Reden hiervoor zijn naast de huidige economische omstandigheden waarin wij ons bevinden als gevolg van de oorlog in Oekraïne ook dat de benodigde gronden niet altijd verworven kunnen worden en tenslotte speelt de beschikbaarheid van personeel in negatieve zin ook een rol.

De werkelijke realisatie van investeringsuitgaven tot en met 30 juni valt in 2022 2% lager uit dan in 2021 in vergelijking over dezelfde periode (systematiek aandeel bruto investeringen). Hierbij moet worden opgemerkt dat de opgave voor 2022 aanzienlijk hoger is dan die van 2021 (€ 108,59 miljoen versus € 76,565 miljoen).

Toelichting afgerond project met een kredietoverschrijding

Voor de HWBP bijdrage van 2021 is de definitieve afrekening (jaarlijkse afdracht over 2021) ontvangen. Dat zorgt voor een overschrijding van € 404.000 op het toegekende investeringskrediet. Hiervoor wordt een aanvullend krediet gevraagd. Daarmee kan het project worden afgesloten.

Investeringskrediet/-project	Krediet cfm. investerings- besluit	Totaal uitgaven (incl. uren/rente)	Openstaande verplichtingen	Totaal gerealiseerd	Restant beschikbaar krediet
10250 - HWBP bijdrage 2021	7.070	7.474		7.474	-404
Afgeronde projecten	7.070	7.474		7.474	-404

Toelichting niet afgeronde projecten met een kredietoverschrijding

In de eerste helft van 2022 zijn bij een paar projecten kleine overschrijdingen ontstaan. Bij één project wordt dat grotendeels gecompenseerd door hogere baten dan opgenomen in de kredietaanvraag. Voor deze projecten wordt aanvullend krediet aangevraagd bij deze Bestuursrapportage.

Investeringskrediet/-project	Krediet cfm. investeringsbesluit	Totaal uitgaven (incl. uren/rente)	Openstaande verplichtingen	Totaal gerealiseerd	Restant beschikbaar krediet	Benodigd aanvullend krediet
10228 - Ren RG St Hubert, Wilbertoord, Fortunaweg	840	783	62	845	-5	42
10239 - RG Vianen	130	117	17	134	-4	2
Niet afgeronde projecten	970	900	79	979	-9	44

Evaluatie voorbereidingskrediet

De opgestelde voorwaarden van het oude voorbereidingskrediet waren zodanig knellend geworden dat het aanwenden van het vorige algemeen voorbereidingskrediet in onbruik is geraakt. Vandaar dat aan het AB een geactualiseerde versie van het voorbereidingskrediet is voorgelegd die als doelstelling heeft het vereenvoudigen van de procedure voor de voorbereiding van investeringsprojecten met oog op een meer flexibele en voortvarende voorbereiding van investeringsprojecten.

De belangrijkste wijzigingen waarmee is ingestemd zijn de volgende:

- Het algemeen voorbereidingskrediet te verhogen tot € 1.000.000;
- Het investeringsproject waarvoor het algemeen voorbereidingskrediet wordt aangewend moet opgenomen zijn in Projectenboek;
- Een voorbereidingskrediet mag niet hoger zijn dan € 100.000; Het uiteindelijke uitvoeringskrediet (inclusief de voorbereidingskosten) voor een investeringsproject mag niet hoger zijn dan € 1.000.000;
- Het voorbereidingskrediet mag maximaal een doorlooptijd hebben van 24 maanden.

De evaluatie van het nieuwe voorbereidingskrediet laat de volgende resultaten zien. De aanvragen voor een voorbereidingskrediet kunnen als volgt worden weergegeven over de jaren: 2018:1 2019:1 2020:1 2021:9. 2022: 1 (1^{ste} halfjaar).

Tijdelijke verruiming bevoegdheden DB overschrijding investeringskredieten

Op 10 juni heeft het AB ingestemd met een verruiming van de overschrijding van de kredieten met 35% tot een maximum van € 1.000.000, zonder toestemming door het AB vooraf, wanneer deze overschrijding wordt veroorzaakt door prijsstijgingen als gevolg van marktontwikkelingen. Rapportage hierover vindt achteraf plaats aan het AB. In de periode vanaf 10 juni tot en met 6 september is er geen beroep gedaan op deze verruimingsmogelijkheid.

Voorstel en Besluit

Het algemeen bestuur van waterschap Aa en Maas;

gezien het voorstel van het dagelijks bestuur van 13 september 2022;

gehoord het advies van de commissies Algemene en Financiële Zaken, van de commissie Watersysteembeheer en de commissie Emissiebeheer d.d. 22 september 2022;

gelet op het bepaalde in de Waterschapswet;

besluit:

besluit:

- 1 Het Bestuursverslag tot en met juni 2022 vast te stellen
- 2 Kennis te nemen van de genoemde over- en onderschrijdingen;
- 3 Kennis te nemen van de tussentijdse rapportages van de verbonden partijen SNB en BSOB;
- 4 Goedkeuren van de kredietoverschrijding op een investering die in 2022 volledig is afgerond en geactiveerd wordt. Het betreft het volgende project;

(* € 1.000)

Investeringskrediet/-project	Krediet cfm. investeringsbesluit	Totaal uitgaven (incl. uren/rente)	Openstaande verplichtingen	Totaal gerealiseerd	Restant beschikbaar krediet
10250 - HWBP bijdrage 2021	7.070	7.474		7.474	-404
Afgeronde projecten	7.070	7.474		7.474	-404

- 5 In te stemmen met het beschikbaar stellen van benodigd aanvullend investeringskrediet voor de projecten in onderstaande tabel.

(* € 1.000)

Investeringskrediet/-project	Krediet cfm. investeringsbesluit	Totaal uitgaven (incl. uren/rente)	Openstaande verplichtingen	Totaal gerealiseerd	Restant beschikbaar krediet	Benodigd aanvullend krediet
10228 - Ren RG St Hubert, Wilbertoord, Fortunaweg	840	783	62	845	-5	42
10239 - RG Vianen	130	117	17	134	-4	2
Niet afgeronde projecten	970	900	79	979	-9	44

's-Hertogenbosch, 14 oktober 2022

Het algemeen bestuur voornoemd,

de secretaris,
Pieter Sennema

de dijkgraaf,
Mario Jacobs